

TARA DE MAINE

„Să nu uitați niciodată în cârmuirea treburilor Statului, că Statele se mențin prin aceleași idealuri din cari s'au născut“.

MASARYK

SUMAR:

Frământările unei generații	Iuliu Gheție
Politica externă, politică de clasă	Camil Suciu
Centralismul, instituție de clasă	B. I. Șchiopu
Ideea de proprietate în doctrina cooperatistă	Prof. Victor Jinga
Lupta noastră	Axente Sever Banciu
Spre redresarea economiei noastre naționale	Mihail Bota
Viitorul partidului național-țărănesc român	* * *
Insemnări	* * *
Recenzii	* * *

REVISTĂ SOCIALĂ, POLITICĂ ȘI ECONOMICĂ

EXEMPLARUL 5 LEI

Apare lunar la Cluj, sub conducerea unui comitet

RECENZII

Dr. Gheorghe Dragoș, profesor: Aspecte din viața economică a Greciei. Tip. Națională Cluj. 1935.

Profesorul dr. Gheorghe Dragoș este un neobosit cercetător al celor mai variate domenii de activitate omenească. Lucrarea cea mai importantă a d-sale este „Cooperatia în Ardeal“. În această vastă operă de sinteză cooperatistă studiază toate aspectele de viață cooperativă din provincia de dincoace de Carpați. Însă, un lucru din cele mai grele, autorul studiază aici, împrejurările care au determinat nașterea mișcării cooperative, nu numai la cele trei popoare minoritare, dar împrejurările ce au determinat o mai anemică dezvoltare a cooperatiei la poporul român, amintind legea ungară, care cerea ca toate cooperativele să se afilieze unei centrale din Budapesta, și care lege a făcut ca românii să se organizeze într'un cadru bancar (V. Roman și Banca Albina).

Sigur, că această operă a reușit să clarifice multe probleme în privința cooperatiei în Ardeal.

În alte lucrări ca „Istoricul și organizarea asigurarilor agricole“ și „Diferite forme de cooperative potrivite situației speciale a Ardealului“ se ocupă mai ales cu normele ce ar trebui să stea la bază pentru a reuși să ereim organizații economice trainice.

deosebită atenție merită cartea „Kemal Atatüre“, ce este nu numai un elogiu adus omului care a reușit să facă din putreda Turcie, un stat modern și respectat, ci este o analiză obiectivă a împrejurărilor grele, prin care a trecut, nu numai conducătorul, dar întreg poporul pentru a reuși să joace — azi — un rol atât de important în viața politică internațională. Desigur, că aprecierile autorului nu se rezumă numai la analiza exterioară a faptelor ce au determinat un curs atât de rapid în modernizarea Turciei, ci pătrunde mai adânc cu observațiile, în sufletul — oriental și totuși deschis — al turcilor.

Ultima carte a Prof. Dr. Gheorghe Dragoș este strâns legată de preocupările d-sale, în legătură cu țările care gravitează din punct de vedere economic spre Marea Neagră, Egee și Mediterană.

„Aspecte din viața economică a Greciei“ este un aport însemnat în cunoașterea situației evolutive a poporului grec și a situației economice actuale.

În Introducere autorul caută să ne lămurească împrejurările care l-au determinat de a cunoaște mai de aproape Grecia și situația ei economică. Considerațiunile geografice din capitolul următor fixează cadrul în care se dezvoltă activitatea economică. Intinderea de 130.199 km. și populația de 6.700.000 ne arată raportul în care acest stat stă cu alte organizații similare. Numai după ce aceste elemente de bază au fost fixate se pot cerceta împrejurările care condiționează viața economică a acestui popor. Principala bogăție, care este pământul, face ca poporul grec să fie nu numai un popor de pescari, ci și un agricultor. Produsele cele mai însemnate sunt: tutunul, stafidele (strugurii de Corint), vinuri, etc.

În continuare autorul studiază câteva probleme din

cele mai însemnate pentru poporul grec. Astfel, creditul agricol, a cărei rezolvare din 1929, când s'a înființat Banca Agricolă, a făcut ca agricultorii să aibă un credit eficient și pe termen lung. Una din cele mai caracteristice probleme, ce a preocupat statul grec, a fost problema refugiaților. Din anul 1913 până în anul 1922 în Grecia au intrat 1.611.849 refugiați, cei mai mulți din Anatolia și câțiva din Macedonia Bulgară și Tracia Orientală. Pentru a putea rezolva această problemă s'a înființat Oficiul special al Colonizărilor și au contractat un împrumut în străinătate prin intermediul Societății Națiunilor. În continuare autorul trece în revista industria Greciei și politica sa industrială.

Desigur, că problema ce ne interesează pe noi, este aceea pe care o analizează în capitolul „Comerțul României cu Grecia“. Schimbul de produse — amintește autorul — s'a intensificat, între cele două țări, mai ales dela 1910 și mai mult după războiul mondial. România joacă un rol destul de mare în viața economică a Greciei, fiindcă din totalul importului România exportă: produse lemnoase 49% (1933), petrolifere 47%, cereale 4,8%, etc. Soldul favorabil României al balanței comerciale în 1933 a fost de 416.734.000 drahme. Ar fi foarte util, dacă s'ar căuta să se dea o importanță mai mare studiilor economice asupra țărilor cu cari România are legături comerciale. Și aceasta, pentru motivul că, numai cunoașterea realităților economice a acestor țări ne-ar indica drumul orietării lor economice, și ne-ar arăta întru cât legăturile României pot să aibă aici un viitor sau nu.

Iată de ce cartea Profesorului Dr. Gheorghe Dragoș, este un început în această privință și mai ales un început bun, cu un aport real în cunoașterea diverselor probleme economice și sociale ale Grecilor.

Augustin Tătaru

AM PRIMIT LA REDACȚIE:

CĂRȚI: Dr. Gheorghe Dragoș: „Aspecte din viața economică a Greciei“ — Cluj, Tipografia Națională, 1935.

E. Precup: „Profesorul Gavril Precup“ (15 ani dela moartea lui). Gherla, 1935. 40 lei. — O carte interesantă pentru toți acei cari vreau să cunoască sforțările eroice ale școlii românești din Ardeal în timpul stăpânirii maghiare.

REVISTE ȘI ZIARE: Tărănismul Bănățan — Timișoara, Gândul Vremii — Iași, Manifest — Iași, Cooperația — București, Revista de studii sociologice și muncitorești — București, Țara Bârsei — Brașov, Cuget Moldovenesc — Bălți, Plaiuri Săcelene — Săcele, Viața Basarabiei — Chișinău, Măine — București, Progres și Cultură — Târgu-Mureș, Plaiuri Hunedorene — Târgu-Jiu, Scântea — Gherla, Gazeta Ciucului — Gheorgheni, Munca — Ploești, Secera Teleormanului — Turnu-Măgurele, Graiul Tineretului — Turnu-Măgurele, Gorjanul — Târgu-Jiu, Vlașca — Giurgiu, Glas Românesc — Odoarhei, Oituzul — Sf. Gheorghe, Neamul Nostru — Sf. Gheorghe, Dreptatea noastră — Bacău, Roata — Oravița, Solia — Orăștie, Satu-Mare — Satu-Mare, Graiul Maramureșului — Sighet, Acțiunea Maramureșului — Sighet, Românul — Arad, Studentul Român — București, Viața Socială a C.F.R.-ului — Satu-Mare, Brazdă Nouă — Craiova, Tineretul — Călărași, Pământ Nou — București, Tribuna Silvaniei — Șimleul Silvaniei, Foia Noastră — Cluj.

FRĂMÂNTĂRILE UNEI GENERAȚII

„Tinerii noștri trebuie să înțeleagă că forța fără morală e absurdă și revoltătoare, precum forța fără pregătire și pricepere, este distrugătoare... Dar și generația conducătoare de astăzi nu trebuie să uite niciun moment că dreptul de a comanda implică răspundere, de aceea să se analizeze sufletește și să-și revizuiască conștiința spre a spăla de păcate“.

Petre Andrei.

„Tineretul în viața socială și politică“.

Nu voi face aici, în aceste rânduri, teoria generațiilor, nici nu voi aborda psihologia tineretului ci voi analiza anumite manifestări și atitudini ale tineretului nostru. Azi este o supralicitare a tineretului și mai ales în discursurile festive tineretul se bucură de toată solicitarea posibilă. Partidele politice încep să așeze tineretul în linia primă de luptă a vieții publice.

Partidele de extremă dreaptă se bazează, (garda de fier), exclusiv pe tineret. Și tineretului i s'a dat în aceste partide o educație foarte aleasă și foarte promițătoare pentru viitorul bieteii României, care ar încăpea pe mâinile acestor Condottieri.

Rezultatul acestei educații: asasinarea lui I. G. Duca și transformarea tineretului în bande de comitajii. Această agitație a tineretului, această ură canalizată de regisori abili, se îndreaptă spre democrație. Democrația este, ca și creștinismul din timpurile persecuțiilor barbare, cauza tuturor relelor și în special a unui rău, care dă forță agitațiilor canalizate, șomajul intelectual cauzat de inflația de intelectuali și de criza economică. Și deoarece acest tineret este lipsit de perspectiva informației sociale, ia o atitudine afectivă față de probleme, nu o atitudine critică, și vede soluția tuturor relelor în abolirea democrației, care la noi nu a existat decât foarte scurt timp, în timpul guvernării lui Iuliu Maniu, înainte și după el a fost o democrație caricaturizată. Și atunci dacă democrația este de vină ea trebuie să piară, căci marii maștrii ai diversiunilor au arătat că ea este marea vinovată. Și au jubilat maștrii, au jubilat acești transmutori ai nemulțumirilor sociale pe alte pla-

nuri, căci au putut să canalizeze la o parte din tineret, ceea ce ar fi putut constitui un pericol pentru burghezia marilor industriași și bancheri. Iată cum o parte din tineretul sortit spre declasare și având în față hidosul spectru rânjitor al șomajului, lipsit de orientare socială este atras în hora angrenată de exploataorii diversiunii și de înspăimântații evoluției imanente a societății. Și acest tineret grăbit spre acțiune de senzația foamei, acest tineret caracterizat prin carența preocupărilor intelectuale, a fost standardizat de iminența declasării și a jurat pe vorbele cari însemnau pentru el profilarea viitorului prosper și lichidarea coșmarului prezentului ce-l torturează. Criza tot mai accentuată, egoismul feroce al celor mai în vârstă, cari ocupă 3—4 posturi, indiferența față de problemele specifice ale tinereii generații au accentuat această luptă contra democrației, care era șapul ispășitor. O altă parte din tineret, și putem spune acei cari gândesc și nu cred în doctrina salvatoare a führungismului, au trecut de cealaltă parte a baricadei. Ei au socotit că dincolo de antisemitism, acel socialisme des rustres, dincolo de aparențe înșelătoare trebuiesc căutate cauzele adevărate. Și acest tineret a observat că este o criză a sistemului capitalist, a liberalismului economic dar nu a democrației și că soluțiile extremei drepte sunt paleativele unei demagogii ieftine. Majoritatea acestui tineret este în partidul național-țărănesc, tineret care crede în democrație dar nu în liberalismul economic. E o luptă pe două fronturi: unii socot că pumnul și mâna forte este soluția tuturor relelor, unii cred că o sosit crepusculul gândirii și asfințitul inteligenții, unii doresc să fie cioclii democrației.

Noi credem că dreptul pumnului nu poate constitui blazonul unei generații. Noi credem că gândirea, spiritul critic au epoci de persecuție — dar domnia dogmatismului infailibil e vremelnică. Noi credem că democrația nu este la asfințit ci se întărește. În locul democrației formale, individualiste ia naștere o democrație socială.

Intr'o țară cu 80% țărani democrația socială va fi o democrație țărănească: democrație politică și economică. Noi tinerii suntem mai angajați în această luptă căci viitorul țării îl simțim împletit cu viitorul nostru. E o luptă la care participăm cu pasiunea unei tinereți nu entuziaste ci dezamăgite. Tinerii de azi se deosebesc foarte mult de tânărul de odinioară, de aceea jeunesse d'orée, lipsită de griji, tânărul individualist, sentimental; e un nou tip de tânăr, tânărul social, capabil să depășească sfera individualului pentru a se contopi în sfera socialului, tânărul care găsește în el energia de a lupta pentru realizarea unei idei, energie întărită nu numai de vigoarea tinereții ci și de sbuciumul ei.

Dar afară de problema tineretului intelectual, care se bucură de cele mai măgulitoare atenții în discursurile festive, este o problemă a tineretului dela sate și a tineretului muncitoresc.

Tineretul dela sate din cauza sporului de populație începe să se proletarizeze din cauză că din 3.900.000 de gospodării țărănești o mil. 500.000 sunt sub 5 ha. Cei mai mulți sau merg la orașe integrându-se în masa cea mare a muncitorilor dela orașe sau în masa muncitorilor agricoli. Dintre aproximativ 2.000.000 muncitori agricoli, majoritatea sunt tinerii, cari din cauza totului mic de pământ moștenit nu au putut înghieba o gospodărie. Tinerii țărani ajungând la orașe pentru 4—5 lei pe oră trebuie să muncească, și atunci când privim aspectul general al problemei tinereții: intelectual, țăran și muncitor vedem puerilitatea soluțiilor aichimismului diversionist: chiar când mișcările reacționare de dreapta ar declara că au interesul pentru tineret și că întreg programul lor se ocupă numai de acest conglomerat social care este tineretul totuși nu ar putea rezolva nici problema tinereții căci această problemă nu se poate separa de ansamblul problemelor și soluțiilor de redresare economică, culturală și socială a țării.

Iată deci demagogia baghetei magice ale soluțiilor, cari, recunosc, au darul, simpliste fiind să pară atotputernice tânărului lipsit de documentare și spirit critic, grăbit de spectrul declasării și obsedat de iminența șomajului.

Etatizarea industriilor și crearea de noi

industrii în centrele rurale, în legătură cu valorificarea materiilor prime agricole, ar absorbii o bună parte din tineretul de la sate și tineretul muncitoresc șomer. O legislație muncitorească a muncitorilor agricoli, neocroliți de nimeni, este iarăși o lege în special pentru tinerii cari formează majoritatea acestor muncitori agricoli. Ansamblul de reforme structurale prevăzute în programul partidului național-țărănesc, aplicate sincer, ridicând standardul de viață al țăranului, ar ridica și clientela profesiunilor libere: medici, avocați etc.

Deșteptându-se și ridicând satele, o mulțime de intelectuali ar găsi o întrebuințare, potrivit profesiunilor lor. O lege a cumulului, sinceră e necesară, conducându-se de principiul că în situația actuală cumulul e un furt, că excepțiile, cari întăresc cumulul sunt o farsă sinistă provocatoare a tinereții generații. Nu se poate admite ca în numele aceluiași principiu al specialistului sau al omului indispensabil, un avocat să fie la 3—4 instituții de stat, un medic să aibe 4—5 posturi, un inginer să fie în 3—4 părți, un profesor să aibe mai multe catedre. E o lege care trebuie adusă la îndeplinire chiar dacă lovește în partizani oricât de influenți, căci sabotarea ei este în detrimentul unei generații. Nam date statistice, dar cred că miu de șomeri în haine negre, declasați sociali și fermentii viitori ai răsturnărilor sociale, ar putea să aibe un loc sub soare. Evident toată această problemă gravă trebuie încadrată în programul și ansamblul general de reforme structurale a realizării statului național țărănesc, care să însemne o lichidare a liberalismului economic, lichidare pe care a voit-o Iuliu Maniu în 1932, prin programul cunoscut sub numele de programul dela Bădăcin, împiedecat însă de forțele cari nu au ce căuta într'o democrație sănătoasă, forțe cari trebuie stărpite pentru a nu împiedeca noul program să fie realizat. Realizarea acestui program înseamnă și o abolire a reacționarismului, căci distrugând cauza generatoare a nemulțumirilor, ai distrus efectul. Există și o diversiune întreținută oficial de regimul liberal, din fondul care deși poartă numele de fondul siguranței publice, ar putea să fie mai bine intitulat fondul diversionilor. Aici distrugând cauza (fondurile) ai distrus efectul (mișcările).

Tânăra generație din partidul național-țărănesc trebuie să fie într-o strânsă legătură sufletească și solidaritate de a lupta pentru realizarea integrală a programului, trecând peste oameni, trecând peste partizani, trecând peste tot ce poate fi o piedică în realizarea acestui program. Partidul național-țărănesc este chemat la un mare examen: este examenul democrației. Noi tinerii trebuie să fim trezi și să gonim din templu pe toți arivistii (și aici este un pericol mai ales pentru unii tineri cari

socot că reclama e sufletul politicii), pe toți cei cari socot că interesele consilierilor lor de administrații sunt superioare intereselor țării, pe toți cei cuprinși de anchiloză senilă (și cei tineri pot să fie cuprinși de aceasta și durere că sunt foarte mulți) și de beatitudinea inerției atotstăpânitoare, căci dincolo de micile lor afacerii, dincolo de măruntele lor socoeli sunt interesele nu ale unei generații numai ci ale unei țări ce freamătă de dorul învierii.

IULIU GHETIE

Politica externă, politică de clasă

Evenimentele internaționale ce se precipită în ultimul timp aduc din nou în actualitate problema complicată a relațiilor dintre State și necesitatea găsirii unui echilibru între diferitele forțe antagoniste.

Ne-am obișnuit atât de mult, ca în legăturile internaționale să vedem fiecare popor reglementându-și raporturile lui cu celelalte popoare în numele ideii de naționalitate, — ce stă de altcum la baza tuturor Statelor de astăzi și care în ultimul timp, a monopolizat aproape în întregime orice activitate omenească, — încât nici cele mai exagerate manifestări ale acestei idei, determinate uneori de calculele egoiste ale unei singure clase, au ajuns să nu ne mai surprindă.

Totuși, idee de națiune nu e decând lumea, și datorită evoluției economice și sociale, pare să nu-și păstreze sub forma de astăzi, prea multă vreme actualitatea. Ce e caracteristic însă timpurilor noastre, nu e atât aceasă idee lansată de burghezia revoluției franceze, cât *formele exagerate pe cari le ia în timpul din urmă.*

Contrazisă tot mai mult de realitatea vieții, pe care n-o mai poate cuprinde în hainele ei rămase prea strâmte, în loc să renunțe la predominanța de până acum, sau să se acomodeze noilor condiții de viață, apoloștii naționalismului ce-și văd toate interesele legate de această idee, o exagerează și mai mult, căutând să o mențină cu orice preț chiar într-o realitate ce o dezavuiază, ca în dosul acestei idei să se poată menține ei singuri,

Acest NAȚIONALISM DISPERAT și cu orice mijloace, susținut cu încăpăținare de o minoritate conștientă de propria ei inutilitate, e forma caracteristică a naționalismului din zilele noastre.

* * *

Acum o sută și ceva de ani, când mitul național acoperea perfect interesele de clasă ale burgheziei și aceasta reușea datorită unei concepții agrariene să adapteze în întregime opinia maselor populare intereselor ei, naționalismul apărea ca forma unică de manifestare a întregii activități politice, economice și sociale a tuturor popoarelor.

Desvoltarea ideii de națiune a fost foarte mult ajutată și de forma de producție de pe vremuri, care, aproape în întregime agricolă, determina o anumită economie și o mentalitate de societate închisă, ce justifica mai ușor exclusivismul unei politici naționaliste. De altcum în mentalitatea de țărani a popoarelor europene dela începutul secolului al XIX-ea, ce vedeau cu fiecare creștere a brazdei pământului lor o îmbogățire reală, putea să prindă ușor concepția războaielor de cuceriri teritoriale și naționalismului ce-i servea de justificare, fără să poată distinge în același timp, pe adevărații profitori ai naționalismului.

Când însă datorită dezvoltării industriei, burghezia și-a schimbat bunurile agricole în acțiuni industriale și titluri de bancă, iar masele populare exploatare și-au pierdut în cea mai mare parte și puțină urmă de proprietate

ce o mai aveati, — transformându-se în proletariat industrial, — și când, mai ales, datorită noii structuri economice întemeiate în întregime pe interdependența dintre popoare, războaiele au ajuns anacronice chiar și pentru profitorii lor de până atunci, naționalismul ce le susținea și care a servit tot timpul de paravan al intereselor de clasă, nu-și mai putea găsi în mentalitatea populară nici o justificare. Evoluția economică accentuând tot mai mult contrastul dintre realitatea vieții și forma organizațiilor politice, ce caută în ciuda timpului să se păstreze pe mai departe tot neschimbate, a făcut ca îmbinarea intereselor de clasă ale burgheziei cu acelea ale poporului din care făcea parte, să necesite sacrificii bănești și de drepturi politice tot mai mari, până s'a ajuns la super-naționalismul de astăzi, când sentimentele populare nu se mai pot manifesta decât în cadrele disciplinate ale organizațiilor fasciste, după un anumit ritual și cu formalități pline de risipă, cu ajutorul cărora o minoritate dominantă poate să regizeze cu ușurință, cele mai variate sentimente, după împrejurări și necesitățile ei proprii.

Cu toate eforturile disperate ale corifeilor *super-naționalismului*, acesta rămâne numai o *formulă de exploatare, lipsită de cel mai elementar bun simț, cu ajutorul căreia o clică de interesați încearcă o nouă diversiune și o nouă derutare a revendicărilor populare.*

* * *

Epidemia *super-naționalismului* a atins mai toate țările Europei, prezentând în majoritatea cazurilor, aproape aceleași simptome. Ce deosebește totuși unele țări de altele, sunt numai împrejurările mai mult sau mai puțin favorabile, datorită cărora în unele țări, ca Italia și Germania, curențele *super-naționaliste* au reușit să pună mâna pe putere, imprimând însăși organizației de stat caracteristicile lor specifice, pe când în altele, au rămas numai sub forma de mici grupulețe politice „salvatoare de patrie“, gata ori când să-și ia rolul în serios, dacă împrejurările le-ar permite.

Ce caracterizează însă vremurile noastre nu e numai această *supraproducție de naționalism, ce invadează piața sentimentală a tutu-*

ror popoarelor, ci COMPLICITATEA CU CARE ȘI-AU DAT MÂNA TOȚI CORIFEII NAȚIONALISMULUI, — indiferent de națiunile din care fac parte și indiferent de interesele acestora, — unindu-se în frontul comun al reacționarilor, ce numai astfel își mai poate apăra interesele. Printr'o ironie a soartei, destul de explicabilă de altfel, chiar aceia cari au strigat mai mult împotriva conștiinței de clasă și a luptei internaționale ale acesteia, azi îi vedem că-și strâng tot mai mult rândurile în tovărășii internaționale de exploatare, ce-și cunosc foarte bine interesele clasei lor proprii.

Ca să evidențiez și mai bine această fraternitate „internațională“, tocmai în rândurile acestora, cari se sperie mai mult de acest cuvânt, voi înșira câteva exemple.

Ne reamintim cu toții simpatia cu care a primit Italia fascistă apariția hitlerismului german, deși cea dintâi este o țară legată de menținerea tratatelor, pe când cea de a doua se pregătește cu febrilitate de război. Nici în urma întăririi alianței franco-italiene, făcută fără îndoială pentru consolidarea păcii, și când Italia în problema Austriacă are interese contrare Germaniei de astăzi, fascismul italian n'a încetat cochetăriile cu Germania hitleristă, dacă nu de alta, dar cel puțin să-și încurajeze reciproc regimurile.

Tot atât de elocvent e frontul comun al guvernelor din Budapesta, Berlin și Varșovia, toate de factură oligarhică și militară (*generalul Gombos, jührerul Hitler, ministru de externe colonelul Beck*) și toate pozând în atitudini de războinici incurabili.

Pentru a avea un exemplu și mai clasic în această privință, e destul să urmărim politica externă din ultimul timp a Poloniei, o țară legată mai mult decât ori care alta de respectarea tratatelor, — fiind o creație exclusivă al acestora, — dar care sub presiunea oligarhiei, ce o conduce (și care între altele nu-și prea are în ordine nici certificatul venirii ei la putere), a intrat în sfera de influență a puterii Germane și a revizionismului.

E aproape ridicol să vezi o Polonie ce a luat naștere prin înfrângerea vechiului Imperialism german, cu fosta teritorii și populații de ale acestuia, unindu-se cu hitlerismul de astăzi, pentru a duce la îndeplinire mult trâm-

bițata *expansiune spre răsărit și revizuirea tratatelor*. Și trebuie să fie foarte interesant felul în care oligarhia Polonă, — „îngrijată de viitorul națiunii ca toate oligarhiile“, — explică țaranului polonez acea faimoasă *expansiune spre răsărit a Germanilor*, și mai ales cum va reuși aceasta, lipsit de avantajele unei imaginații bolnave, să-și închipue vre-odată, *puntea imaterială*, care va lega în noul sistem de expansiune prusacă, o Germanie victorioasă cu popoarele asuprite din răsărit. Tot așa cred, că va fi foarte greu până când filifisonii înmănușați și cu monoclu ai oligarhiei Poloneze, vor reuși să pătrundă pe mijloculilor analfabet și prostiți, — de o exploatare fără scrupule, — de menirea strălucită a raselor superioare și de conștiința demnității de supraoameni.

Toată această politică de răsism și de aventură din ultimul timp al Poloniei, se datorește unor cauze mult mai concrete decât ideologiei vagi și neprecizate a superiorității de rasă, și anume, „neliniștei“ ce o provoacă în rândurile minorității conducătoare, orice prietenie prea strânsă cu Rusia.

Pericolul bine înțeles e numai imaginar, determinat mai mult de coșmarul unor conștiințe prea încărcate, decât de realitatea faptelor.

În linii mari, situația internațională prezintă două *tabere*, pe deoparte, țările în cari mișcările reacționare reușind să pună mâna pe conducere antrenează la apărarea intereselor lor de clasă popoare întregi ca în Germania, Polonia, Ungaria, Austria, Japonia, etc., pe de altă parte, țările cari, deși în marea lor majoritate nu prea reprezintă un triumf al democrației totuși datorită predominării guvernelor populare, interesele maselor sunt mult mai respectate și într-o anumită măsură se conduc singure: Franța, Anglia, Rusia Sovietică, țările Micii Înțelegeri, etc. Italia deși cu un regim politic ce i-ar face cinste mai mult în tabăra agresorilor, se găsește întâmplător de partea guvernelor democratice, datorită intereselor ce le are angajate în urma războiului mondial de partea aceasta și problemei Austriace ce o pune în conflict cu Germania. Și apoi „democrațiile“ de astăzi, sunt destul de corijate ca să nu stânjenească prea mult în

prieteniile lor un regim de dreapta.

Dar *frontul internațional al fasciștilor nu se mărginește numai la țările în cari s'a adoptat în mod oficial această ideologie, ci cuprinde mișcările reacționare din toate părțile, sprijinindu-se reciproc în lupte anti-democratice*.

Chiar în țări ca Anglia și Franța, unde conștiința drepturilor politice și conștiința de clasă a poporului exploatați sunt destul de dezvoltate, și unde mistică naționalistă servește mai greu de trambulină tuturor aventurierilor, datorită câștigării ultimului război și a tratatelor de pace favorabile, totuși în timpul din urmă, tot felul de ratați politici și militari pensionați, au reușit să-și facă un pedestal din naivitatea maselor, derutând atenția acestora dela interesele lor de clasă, și încercând să le folosească sub forma de bände fasciste, împotriva lor însăși.

În fața pericolului comun, frontul reacționar ia proporții tot mai mari, înglobând pe reprezentanții tuturor imperialismelor până atunci în luptă, în frontul unitar și internațional al dreptei.

Abea sfârșit războiul mondial, și reacționarii din toate țările au început din nou să-și caute prietenia. Așa de ex. dreapta engleză, care a profitat din plin de pe urma înfrângerii capitalismului German, și pentru care pacea ce a urmat războiului mondial nu a fost decât un instrument de exploatare internațională, a continuat totuși să pericliteze pe mai departe echilibrul și așa destul de fragil al păcii, prin încurajarea revizionismului German și prin sprijinirea în Extremul Orient a Imperialismului japonez împotriva Rusiei. Tot așa fasciștii francezi, ar uita bucuroși toate neînțelegerile ajunse „istorice“ dintre Franța și Germania, numai să poată înjgheba mai ușor frontul internațional al dreptei, împotriva democrațiilor.

Curențele de dreapta din toate țările au aceeași orientare în politica externă, atașându-se taberei revizioniste și reacționare, chiar și atunci, când se găsesc în țări ca Polonia și România, ce au luat naștere pe baza unui principiu exclusiv democratic, al auto-determinării tuturor popoarelor. Contrastul dintre interesele reacționare și acelea ale națiunii pe care aceștia o reprezintă, sau vreau să o re-

prezintă, e tot atât de pronunțat și la noi ca în celelalte țări. Curente de dreapta din țara noastră cu tot frontispiciul lor patriotard, au în politica externă o orientare complet străină de interesele noastre naționale, îndreptându-se spre frontul revizionist și reacționar al puterilor centrale, ce au manifestat întotdeauna tendințe de expansiune în desavantajul nostru. Intre interesele vitale ale unui popor întreg și interesele lor de clasă, reacționarii au ales fără nici o ezitare pe cele din urmă.

Regimul politic de la noi, e aproape același ca la celelalte democrații burghezo-capitaliste din țările apusene, bine înțeles cu unele înfloriri de stil în felul ei de aplicare, caracteristice spiritului nostru balcanic. În general însă, ne bucurăm cam de același fel de organizație politică, — la aparență un frontispiciu pseudo-democratic, menținut adesea numai din curtuazie față de câteva mari puteri apusene, sau pentru facilitarea vre-unui împrumut extern, — pe când în realitate toate încetările de instituții democratice și sub forma anemică pe care le avem, sunt subminate în mod sistematic de elementele noastre reacționare, cu asistența binevoitoare a guvernelor.

Ar fi fost și ceva de neînțeles, ca după ce oligarhia de la noi, a împrumutat din apus, „un fel de democrație burghezo-capitalistă” ce-i satisfăcea mulțumitor interesele, atunci când acestea-i sunt periclitate, să nu importe și ceva bandă fascistă ca un corectiv de ultima oră. Dar pe lângă mai-mușăreala ce-și are și ea partea ei de contribuție, mișcărilor reacționare de la noi ca orientarea disperată a acestora spre Roma și Berlin, se datoresc în cea mai mare parte PANICEI, în care au intrat românii noștri, boeriți în maniera burgheziei apusene, și cari, întocmai ca amicii lor din celelalte părți, văd într-o prea mare popularizare a principiilor adevărat democratice, o periclita-re a situației lor de oameni mulțumiți și împăcați cu orânduiala lucrurilor.

E aproape de neînțeles, ca atunci când ne-am ridicat și ne menținem ca popor în baza principiului democratic al *autodeterminării* tuturor popoarelor și a libertăților politice, și când revizionismului feudal de la Budapesta și Berlin, i-am opus întotdeauna dreptul la libertate și independență a fiecărui popor, noi să

susținem printr-o orientare externă spre Berlin, tocmai frontul revanșard și imperialist al revizionismului. Atunci când ne-am creiat unitatea națională cu ajutorul tratatelor de pace, și ne-am cerut dreptul la independență în baza principiilor democratice, e ridicol ca azi să îngroșăm frontul feudal al reacționarilor a căror exploatare am suportat-o atâtea sute de ani. Principiul elementar de viață, că omătarea are dreptul să trăiască liber, după normele pe cari și le stabilește ea singură, folosindu-se în întregime de rodul muncii ei, fără să fie obligată la acest tribut rușinos pe care-l plătește de mii de ani unei minorități exploatare, ca rol, ca sclav, ca iobag sau ca muncitor și țaran modern, ar trebui să prindă mai mult ca oriunde tocmai în sânul poporului nostru, exploatat în întregime de atâtea sute de ani.

Cum cred oare corifeii huliganismului de la noi, că servesc interesele naționale prin participarea la congresele antropofagilor de la Roma, Nürnberg, sau Berlin. Și cum îndrăznesc să-și mai justifice atitudinile lor grozave acești antreprenori de dictatură, ce și-au făcut din naționalism o profesie?

Să ne fi săturat oare de un regim democratic ce nu s'a aplicat niciodată, sau poate tocmai „nemăsurata libertate și dreptate socială”, de care am avut parte până acum, e cauza tuturor relelor?

Când lumea nu mai poate de mizerie, ce poate fi mai simpatic, ca în loc să se caute în mod serios o îndreptare a lucrurilor, să auzi pe malurile Dunării de predestinarea rasselor superioare, și de menirea noastră de civilizație în răsăritul Europei.

Din ce rassă mai brează decât restul omenirii vom fi făcând noi parte, și care o fi civilizația noastră aceea specifică cu care ținem neapărat să ferăcim pe vecinii noștri? Cred că nu e vorba de civilizația profesată cu patul de pușcă al jașidarmilor.

Atunci când alte țări, chiar dacă mai sunt conduse de interese de clasă și nu reprezintă o victorie completă a democrației sociale, vreau totuși pacea, silindu-se din răspuneri să contrabalanseze internaționala fascistă cu un front puternic democrat, e cel puțin ciudat ca România, o țară de țărani, exploatați și în interiorul țării și de dinafară, să caute sprijini-

nea intereselor capitaliste, deghizate sub forma ademenitoare a fascismului.

Atunci când mari democrații, ca poporul francez și Rusia Sovietică, își întind o mână prietenească de pace, e o crimă față de însăși existența ta ca popor, să le întorci spatatele de dragul unei minorități, ce te exploatează.

*In fața internaționalei fasciste de imbui-
bați, ce se afirmă tot mai disperat pe măsura*

*propriei lor agonii, popoarele lumii întregi
trebuie să se unească în frontul internațional
al democrațiilor.*

*In fața intereselor internaționale de clasă
ale unei minorități exploatoare, să se ridice
ca o stâncă de netrecut, CONȘTIINȚA DE
CLASĂ al celor neîndreptățiți și flămânzi.*

CAMIL SUCIU

Centralismul, instituție de clasă

Diviziunea societății actuale în clase sociale bine individualizate este o realitate care nu poate fi negată nici cu argumentări metafizice și nici cu argumentări de ordin moral, aduse de cei interesați. Privite sub aspect științific, clasele sociale sunt realități actuale și sunt caracteristice esențiale ale epocii noastre.

Este deci foarte natural, ca la o examinare sociologică a fenomenelor sociale aceste realități să fie observate și interpretate.

Observate și interpretate pentru a vedea cari au fost cauzele cari le-au dat naștere și mai ales influența covârșitoare ce o au asupra vieții sociale, asupra aspectului general al societății.

Situația și constelația socială a claselor este determinată de modurile de producție dintr-o anumită epocă.

Ca orice organism, clasele sociale au trebuințe cari se cer satisfăcute. trebuințe dau naștere instituțiilor care permit satisfacerea acestora. Altele fiind trebuințele diferitelor clase, alte vor fi și instituțiile lor. Pentru a putea organiza acestea, e nevoie să ai puterea politică în mână. Legislația este foarte strâns legată de clasa conducătoare, de interesele economice pe care aceasta le reprezintă și este cel mai puternic instrument de satisfacerea acestor trebuinți. Legislația formând una din cele mai fundamentale instituții de clasă, depinde de la epocă de epocă de la clasă socială, care guvernează la clasă socială.

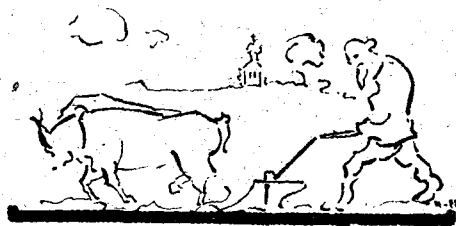
Criza economică care determină scoaterea din luptă a unei clase, aduce odată cu aceasta și înlăturarea legislației. Aceste sunt fapte observate de orice interpretator al vieții sociale.

Fiecare clasă își are un anumit sistem legislativ, o anumită metodă de coordonare a vieții statului, care trebuie să-i asigure instinctul fundamental de conservare socială. Aspectul economic și de clasă al legislației reiese din aceasta foarte vădit și nu poate fi negat numai de spiritualiștii utopici.

Dar legislația mai poate fi examinată și sub un alt aspect, sub aspectul luptei de clasă. Lupta dintre clasele sociale este o realitate tot atât de obiectivă ca și lupta din natură, ca și lupta dintre indivizi.

Cu întregul sistem legislativ al unui stat se observă în mod foarte accentuat și aceasta la toate popoarele și în toate timpurile.

Legea fiind o reglementare a raporturilor sociale, este în același timp și un puternic instrument de luptă în mâna claselor sociale, pentru validitatea intereselor economice contrare. Clasa burgheză de la noi sub presiunea nemulțumirilor sociale a adus o legiuire prin care sacrifică interesele clasei feudale, legiferând exproprierea mării proprietăți. Cum tot așa clasa țărănească va legifera la rândul ei socializarea marelui capital financiar. Aceasta e o măsură foarte naturală, foarte legitimată, dar din care reiese aspectul luptei dintre clase și mai ales legea ca instrument de luptă în mâ-

na fiecărei clase conducătoare, de care se servește pentru distrugerea clasei cu interese adverse.

Principiul libertății fiind cel mai fundamental și fiind însăși rațiunea de existență a clasei burgheze, era foarte natural ca să fie luat ca bază în toate legiuirile făcute de clasa burgheză.

Dar din momentul în care acest principiu nu mai asigură satisfacerea intereselor economice ale acesteia, sau mai mult, periclită însăși existența de clasă a burgheziei, era foarte natural să fie înlăturat din legiuiri.

Vedem deci, cum *legislația este o instituție de clasă, cum este întrebuițată, ca un puternic instrument de luptă în mâna claselor sociale pentru distrugerea clasei adversare și cum sistemul legislativ al unui stat depinde în mod exclusiv de interesele economice ale clasei conducătoare de variațiunea acestora dela epocă la epocă.*

* * *

Am spus mai sus că lupta de clasă se dă între două clase sociale. Sunt însă foarte multe cazuri când se duce luptă de excepție în cadrul aceleiași clase. Exemple sunt suficiente și foarte variate.

Singura clasă care ne interesează și pe care o avem în vedere când facem aceste interpretări, este clasa noastră burghezo-capitalistă care, având puterea politică, și-a putut alcătui un sistem legislativ în conformitate cu interesele sale materiale și s'a putut servi de acesta ca de o armă nu numai contra claselor adversare, ci mai ales în contra concurenților din propria clasă. Clasa burgheză din regatul vechi a luat naștere pe ruinele mării proprietăți, pe ruinele vechiului nostru feudalism.

Imitație a burgheziei apusene, fără o bază socială solidă, compusă din oameni puțini pregătiți și superficiali, burghezia din vechiul regat a trebuit să mai ducă o luptă titanică cu mentalitatea epocii, cu ideologia sămănătoristă. Această luptă dintre noua infrastructură economică care încerca să fie creată în mod artificial, și suprastructura socială — produs al realităților feudale românești, accentuată și de tempo-ul accelerat în care s'au realizat aceste noi transformări, au dat naștere unei

clase burgheze hibride, care nu se putea menține numai cu ajutorul legislației de Stat.

Pentru apărarea intereselor ei de clasă a alcătuit un sistem întreg de legislație.

Dar pentru a ascunde acest fapt, — că legiuirile nu sunt altceva decât consfințirea unor situații și apărarea unor interese de clasă, pentru ca nu cumva aceasta să jignească spiritul moral al contemporanilor, — s'a simțit nevoia să se ascundă într'o haină frumoasă, națională. Și aceasta a fost naționalismul. *Căci naționalismul nu este altceva decât haina frumoasă în care clasa burgheză de peste tot și-a îmbrăcat interesele sale economice.*

Intotdeauna interesele materiale ale unei clase, pentru a se putea impune epocii și contemporanilor, au îmbrăcat haina mitului din aceea epocă.

Ceeace transformă o societate feudală și o consolidează într'una burgheză este capitalul străin. Aceasta mai ales la țările agricole înapoiate. Datorită sistemului de legislație, creat de burghezia română, capitalul străin n'a putut intra în țară. Deci unul din elementele principale de consolidare a burgheziei românești a lipsit. Capital național nu aveam. Acești doi principali factori — capitalul străin și național — lipsind, este explicabil de ce burghezia românească s'a găsit în stadiul de infantilism, superficială, trăind pe spatele consumatorului. Așa se prezenta clasa burgheză românească după unire.

Dar de aci mai putem trage și alte concluzii. Clasa burgheză este națională, fiindcă prin naționalism înțelege apărarea intereselor sale de clasă. Este națională și contra capitalului străin, fiindcă acesta, mai bine organizat îi face concurență și i-ar reduce cercul de exploatare. Dar pentru aceasta este nevoie de un întreg sistem de legislație, care să „naționalizeze“ bogățiile statului. Minele, petrolul, industria, trebuiesc naționalizate, adică să fie 80% capitalul burgheziei naționale, etc. Aceasta este explicarea sociologică a naționalismului.

Burghezia românească este naționalistă contra străinilor în măsura în care capitalul străin face concurență.

Din cauza acestei nedesvoltări inițiale, din cauza lipsei de bază socială instituțiile clasei

burgheze românești sunt neviabile. Deaceia au nevoie de suportul statului, pe care această clasă și-l acordă cu atâta candoare pentru salvarea intereselor noastre „naționale“.

* * *

După unire burghezia românească în stadiul puțin viabil în care se găsea, s'a găsit față în față cu burghezia din provinciile alipite și mai ales din Ardeal.

Burghezia de aci avea o tradiție, avea o bază socială solidă, se ridicase doar din clasa mijlocie — breslași, — datorită ajutorului de stat — burghezia ungară și săsească — datorită concurenței la care era supusă — burghezia românească. Aceste trei clase burgheze, diferite ca origine etnică, constituiau un bloc puternic și un concurent foarte primejdios pentru clasa burgheză din vechiul regat.

Lupta era deschisă pentru exterminarea uneia. În luptă dreaptă ar fi căzut cea din vechiul regat. Această clasă având însă puterea de stat și conducători cu o genială intuiție a momentului, au schimbat radical situația transformând-o în așa fel încât clasa pe care o reprezentau din învinsă, cum ar fi ieșit din luptă, iese învingătoare. Cu ce sacrificii? A fost și este amenințată însăși unitatea noastră națională.

Instituțiile clasei burgheze din Ardeal erau foarte bine organizate, erau foarte puternice. Îndeosebi instituțiile bancare românești, cari au fost cel mai puternic bastion al burgheziei românești de aci. Legea conversiunii a fost instrumentul clasei burgheze din regat, cu care au fost distruse aceste instituții. Și aci este cel mai zdrobitor exemplu care confirmă cele spuse că *burghezia reprezintă interesele naționale numai atunci când acestea cadrează cu interesele sale de clasă*. A distrus aceste instituții, deși erau naționale românești, deși au jucat un rol istoric în trecutul nostru național, — fiindcă erau un foarte periculos dușman pentru clasa burgheză din regat, fiindcă erau un concurent care încontinuu îi amenința interesele sale de clasă.

Au distrus cea mai puternică instituție bancară din Ardeal — Albina, — dând sprijin unei instituții conduse de un minoritar — Banca Blank. — Interesele de clasă sunt acele

cari determină sistemul legislativ, iar nu interesele naționale.

* * *

Centralismul este o metodă de guvernare. Centralismul a fost metoda cu ajutorul căreia clasa burgheză din vechiul regat a distrus burghezia româno-evreo-maghiară din Ardeal.

Și aci este adevărata cauză a centralismului. Aceasta e unica sa origine și unica sa justificare. Centralismul este arma cu ajutorul căreia clasa burgheză din vechiul regat a distrus și distruge sistematic burghezia din noile ținuturi. Centralismul este noțiunea de existență a burgheziei românești. Decentralizare înseamnă moartea pentru această clasă, înseamnă posibilitate de dezvoltare pentru clasa adversară, periclitarea intereselor sale de exploatare.

Exploatarea fiind rațiunea de existență și aceasta nu se poate face fără sistemul centralist.

Și așa se explică de ce cele două burghezii se găsesc grupate în două grupări politice diferite.

CENTRALISMUL ESTE O INSTITUȚIE A CLASEI BURGHEZE ROMÂNEȘTI ȘI ESTE DECI FOARTE NATURAL CA SĂ DISPARĂ ODATA CU ACEASTĂ CLASĂ.

Acesta este adevăratul aspect social al centralismului. *El fiind un produs al ciocnirii dintre interesele de exploatare a două burghezii în luptă, este foarte natural că el nu va dispărea numai odată cu dispariția acestor două clase sau prin exproprierea și socializarea intereselor economice pentru care luptă.*

Rând pe rând clasa capitalistă din vechiul regat a repercutat diferite victorii asupra burgheziei din Ardeal, asupra vieții economice a acestei provincii.

Începând cu schimbul coroamei, cu asaltul dat industriei metalurgice, gazul metan și mai ales ultima lovitură dată instituțiilor bancare de aci și acapararea celei mai mari bogății a țării: aurul. Toate acestea au determinat schimbări structurale în viața economică a Ardealului, aducând sărăcirea acestui ținut. Și natural, toate acestea s'au făcut în virtutea naționalismului sacro-sanct.

La cea mai mică reacțiune era timbrat de

„regionalist”, „dușman al neamului”. Ca și când interesele unei națiuni se confundă cu interesele materiale ale unei clase. Departe de mine gândul de-a pleda pentru burghezia din Ardeal. Din contră, sunt pentru exproprierea clasei burgheze sub presiunea evenimentelor de mare capital, așa cum această clasă a expropriat tot sub presiunea nemulțumirilor sociale, clasa marilor proprietari funciari.

SOCIOLOGIC PRIVITĂ PROBLEMA CENTRALISMULUI LA NOI EA NU ESTE ALTCEVA DECĂT O INSTITUȚIE A BURGHEZIEI DIN VECHIUL REGAT, DE CARE SE SERVEȘTE ÎN LUPȚA DE EXPLOATĂRE ȘI PENTRU MENȚINEREA UNEI SITUAȚII.

Ardealului i s-a creat prin această o situație insuportabilă distrugându-i întreaga viață și posibilitate de dezvoltare culturală.

Din această situație nu există decât două eșuri: o reacțiune violentă și pentru aceasta a dat dovadă de suficientă maturitate, sau vă eși înfrânt ca Moldova, plângându-și prin poezii săi trecutul glorios. Ceeace nu cred.

Prin distrugerea economică a Ardealului

clasa burgheză a făcut deci „o mare operă națională”.

* * *

Criza capitalismului duce în mod normal la socializarea capitalului și la dirijarea vieții economice de către Stat. duce în mod necesar la planificare.

Cum acei cari suntem contra centralismului, suntem pentru planificare, teoreticienii clasei burgheze susțin că ar exista o contradicție în susținerile noastre, că nu putem fi contra centralismului și pentru planificare, deoarece planificarea presupune cel mai feroce centralism.

Între centralismul susținut și practicat de clasa burgheză și centralismul planificării există o mare deosebire. Unul e practicat în interesul unei minorități, pentru exploatare, celălalt este în interesul colectivității pentru dirijarea vieții economice pentru acordarea ei. Unul e un centralism distructiv, iar celălalt este constructiv.

B. I. ȘCHIOPU

IDEEA DE PROPRIETATE ÎN DOCTRINA COOPERATISTĂ ÎN LEGĂTURĂ CU UNELE APRECIERI ALE D-LUI PROF. G. TAȘCĂ *

D-l Prof. G. Tașcă a onorat cu atențiunea d-sale articolul meu din „Acțiunea cooperatistă” dela 1 Ianuarie a. e. intitulat „Altă cooperatie”, comentându-mi o parte din cuprins în n-rul dela 1 Februarie al aceleiași reviste.

În articolul meu menționat mai sus spuneam, între altele, că „Trebuie să luăm atitudine hotărâtă față de ideile centrale ale vremii și față de metodele lor de realizare... A lupta împotriva capitalismului și a „reuși în cooperatie” numai când imprumuți dela acesta metoda și principiile este o ironie și un paradox greu de suportat”.

Într-o parte a articolului scriam: „Cooperatiunea zilelor noastre să mărturisească respicat că este de esența ei realizarea proprietății colective; în agricultură se va trece dela socializarea funcțiilor (producție, aprovizionare, valorificare) la colectivizarea pământului; industria și comerțul pot fi scoase de o coope-

rație viguroasă din anarhia în care trăiesc situându-le organizarea și activitatea pe plan social”.

D-l Prof. Tașcă spune că „ceiace cere d-l Jinga este socialism, nu cooperatie” și „colectivizarea proprietății mici țărănești distruge ideea de cooperatie, cooperatiunea fiind o asociație liber voită, sprijinindu-se pe proprietatea individuală și pe puterea inițiativei individuale. Socializarea pământului țărănesc face din țaran un sclav al burocrației etatiste, nu un cooperator”.

Dimensiunile mici ale articolului meu dela 1 Ian. m'au obligat să fac doar enunțări sumare privitoare la ceiace înțeleg eu prin „Altă cooperatie”. De aci, poate, și unele interpre-

*) Acest articol apare foarte târziu. Eu îl trimiteam, la timp, revistei „Acțiunea cooperatistă” din București, care însă încetându-și apariția prin Februarie a. e. nu l-a mai putut publica. Problema păstrându-și actualitatea, dau acum articolul publicității.

tări ale lucrurilor pe cari eu nu le-am scris pentru că nu le-am gândit.

În pasagiul meu privitor la regimul de proprietate redat mai sus și citat și de d-l Tașcă, eu n'am spus că cooperatiya nu este „asociație liber voită“, nici n'am pomenit de „socializare a pământului țărănesc“, care, „ar face din țăran un sclav al burocrației, nu un cooperator“, — cum susține d-l Tașcă.

Confuzia — de care eu nu sunt vinovat — a fost cauzată de trei împrejurări: una în legătură cu timpul, în care ar urma să se ajungă la colectivizarea pământului, a doua privitoare la calea pe care să se ajungă — metoda — și a treia privind sensul deosebit al celor 2 noțiuni: colectivizare și socializare, — d-l Tașcă dându-le același înțeles.

Eu judec așa:

Țărănimea se asociază pentru că să-și procure mărfuri, unelte, credit, pentru a vinde ce produce și pentru a-și îmbunătăți traiul în orice alt fel. Țăranul își va da seama că îi aduce mai mare folos vânzarea în comun, cumpărarea în comun, că numai asociindu-se poate să folosească și el mașina de secerat, de treerat, etc.; folosind, zi de zi, în gospodăria lui mijloace de producție cari nu îi aparțin în mod exclusiv, noțiunea și sentimentul de proprietate individuală se prefac, se atenuiază, perspectiva asupra lucrurilor având-o, tot mai mult, prin prisma socială.

Cooperativa țărănească ajunge — cu vremea — să agonisească fonduri sociale, capital social, o casă proprie, eventual alte proprietăți cari sunt deci ale obștii, sunt proprietatea colectivă.

Procesul de producție agricolă dovedește superioritatea marelui exploatare rațională asupra celei mici. Zic, deocamdată, exploatare. Această exploatare mare va fi impusă de necesitatea de a lucra după un plan, de a raționaliza agricultura care astăzi se face anarhic, neștiințific. Ori, exploatarea mare raționalizată va trebui să țină seama de indicațiile unei inteligențe și unei voinți superioare fiecărui individ-proprietar, ea aduce cu sine noi elemente necesare producției și cari aparțin colectivității; fondurile și averea colectivă se măresc, atașamentul la cutare petec de loc din cutare vale scade, deoarece cultivarea lui ne-

mai fiind lăsată în seama capriciului și ignoranței individuale, țăranul va rămâne cu o suprafață ideală de pământ — spre ex. 5 ha. — care, la rândul ei, va putea fi echivalată cu un coeficient oarecare de drepturi și de datorii față de patrimoniul colectiv. În această fază, sentimentul de proprietate individuală va fi foarte scăzut, crescând, invers proporțional, prin educație și din conștiința obținerii unor mai mari foloase — spiritul social, complexul de sentimente superioare cari leagă pe om de semenii lui, de colectivitate. Și aici intrăm în faza proprietății colective, neimpusă de nimeni, „liber voită“, cum ar spune d-l Tașcă, pentru că ea va crea individului condițiuni de viață superioare celor de mai înainte.

Dacă credem în progres și nu avem prejudecata tiparelor imuabile ale vieții omenestii, atunci trebuie să înlesnim dezvoltarea lucrurilor în direcția de mai sus și această datorie ne vine, în primul rând, cooperatiiei. Proprietatea individuală nu poate fi un scop, ci numai un mijloc; din moment ce scopul, — care este civilizația rurală, — va putea fi atins mai bine prin alte mijloace, de ce nu le-am abandona pe cele de astăzi? Toate acestea, nu prin silințele de sus, nu prin arbitrar și artificial, ci ca o consecință firească, organică, a unui nivel de educație, a unei conștiințe obștești superioare. Este nevoie, deci, de timp, poate mai mult, poate mai puțin, nu știu; depinde de ce înțelegere și de ce râvnă se va munci în cooperatiie care nu trebuie să abandoneze obiectivele ei, chiar îndepărtate, de dragul unor forme, cari nu trebuie și nici nu pot fi, neapărat, eterne. Dealtfel, chiar în cuprinsul economiei capitaliste se dezvoltă forme de proprietate colectivă; atunci de ce am fi noi, cooperatori, mai capitaliști decât capitaliștii, mai individualiști decât acei cari și-au întemeiat activitatea, agoniseala și repartiția ei pe inițiativa și interesul individual și cari își însușesc noile cristalizări ale ideii și regimului de proprietate?

Colectivizarea este una, socializarea este alta. Colectivizarea pământului este rezultatul unor cerințe tehnice, de utilitate superioară pentru individ și deci pentru comunitate, realizată prin consimțirea liberă a celor direct interesați, la timpul și la locul potrivit.

Socializarea este un comandament politic aplicat stărilor economice, impus de sus, din voiața unei puteri superioare, într'un ritm precipitat.

Indiferent cum le numesc ei, Rușii, în agricultură, au realizat socializări, iar acolo unde au pus în cultură pământuri noi aparținând Statului, au practicat un regim de mijloc, între colectivizare și socializare. Ceilalți socialiști mai apropiați sau mai îndepărtați de hotarul stângei, vor socializare, iar nu colectivizarea.

Atunci, de ce să nu spunem respect: *Cooperarea, indiferent de forma regimului de proprietate, dar pe calea liberei voințe a cooperabililor și printr'o educație tot mai dezvoltată în întindere și în adâncime, urmărește realizarea progresului social. Repet și subliniez: Regimul de proprietate, oricare ar fi el, nefiind un scop, ci un mijloc, prin educație și examinare liberă de voință cooperabilii își vor putea alege mijloacele pe cari le vor crede mai potrivite pentru organizarea vieții lor*

și pentru realizarea scopurilor spre cari ni-zuesc.

În articolul meu am susținut că *cooperarea nu este, nu trebuie să fie, un compromis între capitalism și socialism*, un copil tolerat în menajul capitalist și totodată june care cochetează cu socialismul; nu putem trăi nici din fărâmiturile capitalismului și nici din contururile socialismului.

Aci am înfățișat un punct de vedere privitor la regimul de proprietate agrară; problema specificului doctrinar al cooperării este complexă. În lumina gândirii și experienței social-economice contemporane, noi, cooperabilii, nu ne putem așeza cu opaițul pionierilor dela 1844 și nici cu lampă cu fitil și petrol a doctrinarilor cooperabilii din a doua jumătate a secolului trecut. Noi n'avem de mers nici spre dreapta capitalistă și nici spre stânga socialistă, ci numai înainte, pe drumul care pentru a ne duce la ținta noastră trebuie să fie numai al nostru, al gândirii și faptei cooperabilii pure.

Prof. VICTOR JINGA

LUPTA NOASTRĂ

Vremurile grele pe cari le străbate neamul românesc de o vreme încolace, sunt prea hotărâtoare pentru a ne mai putea permite cizelarea frazei și oratoria vorbeii; ne trebuie oratoria faptei.

Toți știm că continuarea acestei guvernări însemnează foamete și imoralitate, — decadență și rușine și însemnează în primul rând: drum liber anarhiei.

Avem în față un guvern care și-a renegat fundamentul propriei sale doctrine: libertatea.

Avem în față cioturile unui partid care n'a știut să-și apere șeful și care a guvernat numai santajând chestiunea Skoda, încercând să întineze cel mai scump nume al României Contemporane: acela a lui Iuliu Maniu.

Și atunci se mai miră cineva că finanțele statului sunt distruse? Că scumpetea a devenit insuportabilă? Că excesele fiscale sunt revoltătoare? Că moralitatea de sus, a început să creeze legende ca în prejma izbucnirii revoluției franceze? Că sărăcia se întinde tot mai pustiitoare deasupra țării?

Iată de ce partidul național-tărănesc și-a găsit de o datorie, față de viitorul țării de a lupta cu orice jertfe pentru alungarea noilor fanarioși.

Iată de ce vremea vorbelor a trecut. Ne trebuie fapte.

Fapte, ca să dovedim atașamentul nostru față de partid.

Fapte, ca să ne arătăm credința în Ion Mihalache și Iuliu Maniu.

Fapte, ca să punem capăt umeltirilor dela conducerea țării, cari duc țara la ruină.

Acum toți neputincioșii, toți falșii politici, toți oamenii politici cari s'au făcut uneltele rușinoase ale sfecrarilor vor dictatură.

Toți aceștia sunt dușmanii țărâniei române, pentru că vor să readucă vremurile de iobăgie. Ei zic că poporul românesc e prost și nu trebuie să mai aibă dreptul să-și aleagă conducători.

Cum poporul care plătește impozite? Poporul care muncește brazda pământului, pentru care s'a vărsat atâta sânge? Poporul care ani de zile face armată pentru țară iar în caz de război moare pentru ea; poporul acesta să nu mai aibă drepturi în țara românească?

Ei bine, aceasta s'o creadă ei. Noi luptăm împotriva lor. Și țărâniea română spre meritul ei, și-a dat seama de trădarea fanarioși-

lor și a venit cu entuziasm în rândurile de luptători ale partidului nostru și va lupta cu orice jertfe nu numai pentru a-și apăra drepturile ce le are, ci din potrivă și de a le mări și a le consolida.

Noi vom duce lupta înainte, până vom a-lunga pe toți acei cari secătuesc puterea de viață a neamului românesc.

N'am fost la 14 Noemvrie la București. Dar dacă totuși va fi nevoie să ne ducem, atunci străzile Capitalei vor clocoti de strigătele de revoltă împotriva regimului de destrăbălă-

re și abuz, iar protestele se vor clătina de vuetul revoltei și suntem siguri, că M. S. Regele va auzi glasul țării sărăcite, care cere crearea statului național-țărănesc.

Căci, în definitiv, ceea ce vrem noi, ceea ce vrea partidul național-țărănesc, este zidirea unei României noi, o vrem împotriva tuturor fanarioșilor, o vrem în numele morților de ieri, în numele mizeriei de astăzi, în numele României biruitoare de mâine.

AXENTE SEVER BANCIU

SPRE REDRESAREA ECONOMIEI NOASTRE NAȚIONALE

Cu începutul secolului al 20-lea, viața bătrânului nostru continent a îmbrăcat o haină nouă, în urma multiplelor transformări la care a fost supus. Imperii vaste, cu zeci de milioane de oameni, cu conducători mai mult sau mai puțin pricepuți, s'au descompus, iar pe ruinele lor s'au înălțat temelii solide de state independente.

Pretutindeni s'au lansat formule și sisteme de redresare a economiilor naționale pentru statele create în urma războiului de autodeterminare a popoarelor europene.

Țara noastră, care ieri — la fel ca multe alte țări, — avea ca ideal realizarea unității naționale, ieșite din război cu economia secătuită, azi, mai mult ca oricând, datorită de a consolida unitatea națională, prin muncă intensă și desinteresată, prin opuse trainice, de fiecă zi, prin o gospodărie înfloritoare a cetățenilor acestui țări, grupați în organizații economice, de unde să lipsească cel mai mare rău de care suferă societatea contemporană, lăcomia de câștig. Să avem o țară plină de prestigiu prin puterea ei materială și morală, pentru a fi demni de a ocupa un loc de frunte printre celelalte popoare civilizate ale lumii.

Dar, după cum spune unul dintre economiștii noștri de seamă, nu există prestigiu fără un substrat material și nu există putere materială într'o țară sărăcită. Cum vrem ca din această țară să radieze prestigiul, când tocmai agricultura, — care era cea mai însemnată bogăție, cu care nu-am învrednicit a face cel mai intens export, dela pacea, dela Adria-

nopol încoace, nu mai ocupă locul dinainte și nu-și mai poate îndeplini rolul său însemnat? Și-apoi toate celelalte ramuri de producție, sufăr din cauza lipsei unui bune organizări a producției și desfacerii; sufăr din cauza acelorora cari cu un ceas mai de-vreme ameteau lumea cu formule goale, până am ajuns unde am ajuns.

Mizeria și viciul, lipsa de lucru și de o bucată de pâine, imposibilitatea valorificării cerealelor bietului țăran, care și-a pus nădejdea în prețul ce-l va obține după o muncă de un an de zile, toate, toate, nu pot fi unite cu optimismul ipocrit al unora, cari caută să nege o realitate tristă, în loc să vie cu o soluție întru remediarea răului.

Pentru a putea pune bazele unei acțiuni de reforme pozitive, este necesară cunoașterea exactă a realităților, este necesară pătrunderea, până în cele mai mici amănunte, a tuturor problemelor de existență a acestui Stat de țărani. Și, pentru a stabili și cunoaște originile sărăciei, cu tot cortegiul ei de mizerii, să ne îndreptăm spre sat, spre masa compactă de țărani, unde-i izvorul de viață și energie, și să tăem răul dela rădăcină; să arătăm calea spre progres și apoi o viață nouă prin o mai bună organizare economică, a tuturor producătorilor și consumatorilor acestei țări.

Cu nimic altceva nu se poate veni în ajutorul celor mulți și necăjiți, decât prin înaltă școală de educație socială, unde toate problemele își găsesc rezolvare fericită, care este asociația și acțiunea în comun.

Ea oferă loc de adunare pentru toți acei,

cari vor ca prin efort comun să taie răul dela rădăcină.

Prin solidarizarea asociațiilor, egoismul este îndepărtat. căci — după cum spune un economist, — în asociație, țăranul avar și dur lucrează pentru toți, gândurile sale, cu toate că poate vor fi egoiste, actele vor fi fecunde și generoase, căci lucrând pentru sine, lucrează pentru alții și îngrijind pe alții, se îngrijește.

Prin solidaritate indivizii unindu-se pot lucra cu puteri sporite, contra răului social. Solidaritatea — spune Robert Michels, — este fiul legitim al unei lipse de echilibru. Ea presupune înaintea existența unui antagonism; căci suntem totdeauna solidari contra unui lucru. Floarea cerească a solidarității, nu poate înboba și crește decât pe terenul aspru și vulcanic al antagonismelor de interese economice, sociale și intelectuale.

Asociația să fie pentru individul lipsit de sprijin, în societatea actuală, văpaia la căldura căreia să-și încălzească și oțălească viața, spre mai binele ce-l întrevede.

Mișcarea de solidarizare, împotriva răului, prin cooperatie, își trage originile, din starea deplorabilă a claselor muncitorești situate în occidentul Europei; stau ce a rezultat de pe urma lichidării regimului feudal agrar.

Cooperatia — pe care foarte frumos a caracterizat-o A. Bancel, în „Le cooperatisme“ — este un sistem de organizare economică, ce se inspiră din libertatea individuală, nu se adresează decât inițiativei private, nu lucrează în vederea profitului unei singure persoane, ci în vederea profitului colectiv, nu în vederea concurenței și a luptei pentru viață, ci în vederea înțelegerii vieții, și-a întins rădăcinile în trebuințele cele mai însemnate, mai constante și mai imperioase din domeniul uman.

Ea nu este o unealtă, în mâna unei singure persoane, ci ea este forma socială a fericirii celor mulți și necăjiți. Pentru că — după cum spunea acum două mii de ani Aristot, în cartea I, Morala către Nicomac, dacă e frumos și aproape divin a putea face fericirea unui singur om, e mai frumos de a o putea înfăptui pe aceea a neamurilor.

„Cooperatia vede în toți oamenii, de toate culorile și de toate rasele, frați de care n'are

a se teme. Simbolul ei nu este spada sau aquila împăraților, ci o mână întinsă către altă, simbolul solidarizării. În națiune cooperatoarea — spune nu știu care scriitor, — e un liber-schimbist, în umanitate, un partizan al păcii“.

La noi, românii, simțul social e foarte dezvoltat, căci ce-au fost în decursul timpurilor: viețuirea în comun în văgăunele munților, atunci când barbarii își făceau drum prin lanurile mămoase ale câmpiilor românești; ce sunt vechile tovărăși ale năvodarilor din apele Dunării și Mării Negre, ce sunt țările ciobănești, cari au existență de nemărate decenii; ce sunt echipele de muncitori de pădure, grupați în „companii“, pentru a lucra în comun și a-și împărți câștigul după munca ce-au prestat; ce sunt claca, stăna, pădurea, obștia sau cireada satului și multe alte și alte întovărășiri, dacă nu închegări ale țărănilor noștri, înzestrați cu admirabilul simț de asociere. Nu le-au trebuit acte scrise și prevăzute cu iscălituri și peceti, nu s'au plocotit în fața niciunui scriitor să le facă contracte, ci s'au înțeles și încrezut prin cuvântul dat.

Durerile și necazurile, amărăciunile și suferințele i-au făcut să strângă rândurile și le-a arătat calea pentru a lupta împotriva răului și-a vremilor cu vitregiile lor. Căci bine a zis cronicarul, că nu sunt vremile sub oameni, ci oamenii sub vremi.

Acestea au fost asociații instinctive ale țărănilor noștri născute acolo unde nevoia de a lupta și a munci împreună, pentru satisfacerea necesităților comune, i-a unit în acțiuni comune.

Din rezultatele acestor asocieri, putem trage învățăminte pentru scopuri mai înalte și de interes general, în vederea îndrumării gospodăriilor celor fără de ajutor.

Aci vom ajunge. — după cum spune Dl Prof. Dragos. — prin solidarizarea nesilită, dar reglementată a tuturor categoriilor producătoare și consumatoare, într'o puternică și mare organizație de producție, circulație, repartitie și consumație a bunurilor.

— Va urma. —

MIHAIL BOTA

VIITORUL PARTIDULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC ROMÂN

Marea revistă pariziană „Le Mois” în numărul său din Noemvrie a. c. publică articolul cu titlul de mai sus, pe care îl redăm în întregime. Este deosebit de interesantă înțelegerea justă, pe care această revistă mondială o are asupra stărilor politice de la noi. Iată cuprinsul acestui articol:

„În primii ani de după războiu, politica românească a fost larg dominată de un om — același care făcuse războiul: Ion Brătianu. Șeful liberalilor se sprijinea pe un partid puternic, reprezentând marea burghezie bancară și industrială. Ion Brătianu avea să „domnească” fără întrerupere, până la moartea sa, întâmplată în 1927. Dar, ca urmare a votului universal, acordat în 1918, a reformei agrare și a aspirațiilor idealiste a unui tineret entuziast, se creștase o nouă grupare: partidul țărănesc.

La nașterea acestui partid, în 1918, animatorul său, Ion Mihalache, avea 36 ani; el nu făcuse niciodată politică. Învățător, el își consacrase activitatea în județul Muscel. — unul din ținuturile cele mai evoluat ale României din punct de vedere material și intelectual — pentru ridicarea stării poporului prin învățământ și prin realizări cooperatiste. El urma astfel sfaturile unui mare ministru al Instrucțiunii publice, Spiru Haret, care îndemnase pe învățători de a se face, la țară, propagandiștii mișcării cooperative.

Cu ajutorul câtorva tovarăși, Mihalache întemeiasă o revistă care-i răspândește doctrina: Vremea nouă; în același timp, pe țăranul practic, el organizase, după principiile cooperatiste, regiunea deluroasă și viticolă de unde e originar.

În 1914, în timpul regimului censitar, el fusese candidat la un scaun de deputat. El nu a fost ales, dar obținut un număr considerabil de voturi.

În 1916, mobilizat ca ofițer de rezervă, el ayu pe câmpul de luptă ținută eroică și primi totodată cea mai înaltă decorație de războiu românească „Mihai Viteazul” și crucea Legiunii de onoare.

La înapoierea din tranșee, el resimți, ca toată generația sa, nevoia unui spirit nou: mai multă dreptate pentru țărani, adevărații făuritori ai unității românești; mai mult realism, deasemenea, era necesar pentru a răspunde noilor condiții de viață create prin războiu și prin reforma agrară.

Fără nici o preocupare politică, neascu-

tând decât revendicările clasei sale, Mihalache cree astfel, din temelie, partidul țărănesc.

Nemai decât, se organizează lupta împotriva acestui partid care se naștea; nenumărate sunt perchiizițiile. A fost o perioadă de martiraj pentru toți acei cari, soldați sau conducători, s'au angajat în lupta deslănțuită de organizația nouă. Partidul Liberal se apăra prin toate mijloacele: falsificarea sau furtul urnelor electorale, acuzații defăimătoare, procese plătuite pe de-a'ntregul, arestări ilegale, stare de asediu, censura; totul e pus în joc pentru a împiedeca mișcarea... Anii trec....

1926. Partidul țărănesc fuzionează cu vechiul partid național din Transilvania, tot de esență țărănească, pe care-l conduce d. Iuliu Maniu; și din clipa aceasta, succesul celor două grupări, contopite într-una singură, devine impresionant.

1928. Sub presiunea opiniei publice, țărăniștii ajung la putere; ei întruniri la alegeri 80% din voturi. D. Maniu, devenit prim-ministru, face să se voteze reforme importante; dar, încurând, începe criza mondială. Ea împiedică opera cabinetului Maniu de a fi atât de rodnică cât în mod legitim se putea aștepta. Prețurile agricole se prăbușesc cu 60—70%, ceea ce răstoarnă datele problemei.

În cursul anilor următori, luptele dintre stânga și dreapta slăbesc acțiunea partidului țărănesc. Dar după căderea unui cabinet, prezidat de d. Vaida, d. Mihalache este ales cu unanimitate și cu un entuziasm impresionant, președinte al partidului.

UN ȘEF: D. MIHALACHE.

Nemai decât începe pentru partid o activitate rodnică: prin refacerea cadrelor și a statutelor; prin importanța preponderantă, acordate organizațiilor tineresti, grupărilor profesionale și asociațiilor feminine; dar, mai ales, prin elaborarea unui program nou adaptat celor mai recente probleme sociale. Toate aceste măsuri au produs, în masele populare românești și în elita intelectuală, un entuziasm înviorător.

Program atrăgător, în adevăr: inspirat deadreptul de d. Mihalache, care i-a dat o mare unitate de gândire. El conturează constituirea unui Stat țărănesc în care s'ar armoniza interesele forțelor producătoare ale națiunii. În adevăr, național-țărăniștii accentuează că o criză agrară într-o țară locuită de

80% țărani determină în mod automat, prin mizeria acestora, ruina tuturor celorlalte elemente ale națiunii.

Manifestările grandioase din primăvara trecută, succesul candidaților național-țărăniști la alegerile parțiale și ale consiliilor județene, au dovedit răsunetul adânc al unui asemenea program. O popularitate analoagă celei din 1928 s'a format în jurul partidului național-țărănesc.

Și astfel, d. Mihalache este actualmente nu numai arbitru situației politice, dar cea mai puternică personalitate politică a țării. S'a putut spune că această personalitate a devenit punctul de convergență al tuturor speranțelor neamului românesc.

Programul dlui Mihalache se înrudește cu acel al deosebitelor mișcări neo-socialiste, a nume cu cel desfășurat în Belgia de d. Henri de Man. Dar, el are, fără îndoială, trăsături originale. Este românesc și în același timp european.

În Europa politică de după războiu, de fapt, două preocupări apar în primul rând: aceea de a împăca naționalismul cu socialismul și aceea de a subordona individul colectivității, îndeosebi națiunii.

Odinioară, mișcările sociale reprezentate prin partidul socialist aveau un caracter internațional. Ele se desfășurau dacă nu împotriva, cel puțin în afara curenților naționale. Era un divorț profund între revendicările muncitorimii și înăzuințele sentimentului național; și de acest divorț au profitat un Mussolini, un Hitler, un Kemal Atatürk și chiar un Stalin. Acești dictatori au jucat, de fapt, rolul de arbitri și doctrina lor a avut aparența unui compromis între clase ostile.

În România, îmbunătățirea condițiilor rurale rezolvă în mod automat, fără a se apela la vre-un „bun tiran“, problema raporturilor dintre „național“ și „social“. Țăranii formează aci 80% din populație și posedă, pe deasupra, o puritate etnică absolută, formând prin ei înșiși un „Stat totalitar“. Aci dar nu e nici decum nevoie de arbitrii între elementele rivale. Țărănimea română are un caracter adânc național; și „țărănism“ e aproape sinonim cu „naționalism“. Fără îndoială, nu e deloc vorba de lupte de clase, ci numai de unirea celorlalte clase în jurul clasei țărănești.

„Statul țărănesc“ nu înseamnă deci în România, nici o perspectivă de tiranie, nici o amenințare de dictatură. Înseamnă, că interesele unei clase până acum neglijată deși formând majoritatea, vor fi obiectul unei atențiuni mai deosebite. În ce-lace privește subordonarea individului colectivității, d. Mihalache

și mișcarea sa sunt ferm decise a rămâne credincioși libertăților constituționale și controlului parlamentar. Pentru ei reforma constă în a înlocui vechea democrație prea individualistă și politică printr'o democrație țărănească. Dar ei respectă dreptul de critică, libertatea conștiinței și a gândirii, cu un cuvânt tot ce formează patrimoniul inviolabil al oricărei civilizații. Organizarea politică, după ei, trebuie să rămână acela a unei democrații occidentale. Profesiunile și sindicatele vor avea, în plus să-și dea părerea, dar cu titlu consultativ; însă totdeauna votul universal, liber exprimat, va fi acel care va decide. Reorganizarea economică se va face în conformitate cu metodele economiei dirijate și după un plan stabilit dinainte în scopul de a ridica nivelul de viață al țăranului, de a îmbunătăți starea sa sanitară, de a elimina analfabetismul și de a asigura produselor agriculturii prețuri corespunzătoare, cu efortul țăranului. Toate reformele se vor hotări de către Parlament și cu asentimentul masselor.

Prin numeroase călătorii în Occident și prin întinsa sa cultură, d. Mihalache a reușit să alăturească țărănismului român spiritul european. Amic devotat și credincios al Franței și al aliaților ei, nu s'a lăsat nici-când rătăcit de formule străine; el a rămas legat de spiritul țării sale. Și secretul marelui său succes stă în această îmbinare fericită. După o pregătire îndelungată și stăruitoare el este gata de a-și lua răspunderea marilor îndatoriri de mâine, cu o deplină eficacitate, când ceasul său va bate. Și acest ceas nu va putea să întârzie.

INSEMNAȚI

Stânga și dreapta

Duelul oratoric Oct. Goga—Petre Andrei

În ședințele Parlamentului, la 9 și 11 Decembrie, au vorbit, întâi d-l Oct. Goga, președintele partidului național-creștin și apoi d-l Petre Andrei, profesor la Universitatea din Iași, fruntaș al partidului național-țărănesc.

Cele două discursuri au fost deosebit de importante. Ele reprezintă începutul mare al luptei politice și de idei între democrația românească înfățișată mai ales de partidul național-țărănesc și curentele de dreapta concentrate în jurul partidului d-lor A. C. Cuza și Goga. D-l Goga, încrezut peste măsură în mijloacele sale intelectuale, a pregătit un mare arsenal de prestinse argumente. Replica Profesorului Andrei a fost promptă și distrugătoare. Am crezut util să reținem esențialul acestei încrucișări de spade intelectuale.

Discursul dlui Goga

„Suprema legitimare a esenței noastre de stat, ne-o dă clasa țărănească. Acest sentiment este o veche axiomă, o axiomă pe care o reclamă gândirea țărănească de mult, o axiomă pe care o reclamă gândirea românească de mult. Ași putea să zic că înainte de război cu zece de ani, toată ideologia românească s'a plasat pe acest teren: avem de constituit un stat național. Cine reprezintă rassa? Țăranii.

Deci, acest sentiment nu este un monopol de gândire, este rezultanta tuturor fibrelor de gândire intelectuală dinainte de război.

Tot veacul al XIX-lea este o însușire de engatare logică în acest sens. Se găsește între noi oameni cari reprezintă continuitatea istorică din frământările lor dintre trecut, cari sunt din fericire încă înaintea noastră.

Iată de exemplu, pe d. Alexandru Cuza. Am înaintea mea un studiu, o carte: Țăranii și clasele dirigente; și am înaintea mea un discurs pronunțat la 1895, atunci când a apărut această carte, acum 40 de ani. Iată ce vorbea d. Cuza într-o vreme când România modernă se străduia pe de o parte să-și creeze o burghezie, iar pe de altă parte lumea conservatoare să-și apere marea proprietate. Iată d-sa care era un eugetător fără partid, aproape un solilog în acea vreme, iată ce spunea ca o concluziune a unei cărți:

„Convingerea noastră este că întreaga dezvoltare a țărilor române din ultimele cinci sau șase decenii (vorbea la 1895), care s'a făcut în cea mai mare parte cu truda țăranilor noștri, aproape singura clasă producătoare în țara noastră agricolă, nu a profitat de cât, mai cu seamă claselor dirigente. Rezultatul fatal al acestui sistem prădător a trebuit să fie slăbirea claselor noastre muncitoare. Problema care ni se impune astăzi cu necesitate, este dar de a întoarce țăranilor noștri munca ce o luăm dela dânsii. Dela rezolvirea acestei probleme atârână viitorul țării noastre“.

Toată gândirea românească se preocupă de acest lucru.

D-voastră ați provocat o catastrofală diversiune sufletească în societatea noastră, ne-ați divizat forțele. Aceasta este, cred eu, cel dintâi moment al dezagregării noastre și cel dintâi prilej de pe urma căruia România nu a intrat în normalitate.

De atunci încolo d-voastră ați dus tot mai departe această quasi ură de clasă, deși problema era rezolvată...

Am văzut mari proprietari, boeri, cari aveau proprietăți din neam în neam, bătrâni, moșnegi, călători le curgeau lacrimile, dar cari spuneau: trebuie să ne despărțim de moșile noastre, pe care le-au lucrat strămoșii noștri și pe cari le iubim, nu în calitate de proprietari, ci de oameni ai pământului, dar trebuie să le dăm ca să facem un act de dreptate, și vrem să le dăm acum, când se bat țăranii pe front, ca să înțeleagă că ei, se bat pentru drepturile lor.

Iată rezultanta normală a gândirii românești de atunci.

Mă întreb și eu ce este acest „stat țărănesc“. Nu am găsit încă o carte serioasă, o operă de politică sau de sociologie, în care această doctrină să fie înfățișată. Ea este o doctrină care se plimbă. Și atunci trebuie să mă gândesc ce este „statul țărănesc“? Și iată ce zic:

Aceasta este, după părerea mea, o aberație, nu se poate justifica în mod logic. Eu fac apel la judecata dv.; chestiunile pe care le analizez, desigur că au un fond politic, dar depășesc cadrele mici de probleme mici politice curente și ași vrea să angajez Camera și opinia publică la o operă de analiză normală ca și când, stând în fața problemelor, acum avem un moment de reculegere, ne coborâm în noi înșine și căutăm să le examinăm.

Aceasta este o fază în care ne găsim. Atunci ce este, de exemplu, la lumina acestei judecăți, pe care, vă rog să o combateți, ce este statul țărănesc în ordinea politică?

Este ca fazei actuale să-i dai un caracter definitiv, este ca și când în ordinea literară nu am admite decât folklorul, am repudia literatura cultă, ca și când în ordinea muzicală, ai detesta simfoniile lui Pethoven și te-ai mulțumi cu chiuțurile dela horă. Așa este, ca în ordinea politică, fazei actuale să-i dai un caracter de definitiv.

Dar dacă din punctul de vedere al unui examen teoretic această lozincă nu rezistă cel puțin la lumina judecății mele, atunci mă întreb: există undeva pe planetă un fel de asemenea înjghebare, care în ordinea practică să ne înfățișeze un stat țărănesc?

Știu atât, că a existat în Bulgaria, l-a încercat Stambolinski și l-a plătit cu capul.

Eu l-am cunoscut pe acest curios exemplar. Fiind la guvern, el a crezut că trebuie să ne facă o vizită.

Vă asigur, că urmăream cu interes încercarea statului vecin.

Și atunci, l-am întrebat ce este statul țărănesc. El mi-a fixat așa noțiunea: statul țărănesc este lupta satelor contra orașelor, lupta agrarianismului contra industrialismului. — Iată ideea lui formulat limpede categoric.

Pentru această idei el a eșit pe arenă, a început lupta, dat-o și plătit-o cu capul.

Dv. nu sunteți așa de sinceri, al doilea rând, lupta agrarianismului, lupta gliei, lupta ogoarelor împotriva mașinilor nu ați declanșat-o. Vorbiți în numele ideii agrare ultragiutate, pentru ca în revendicările dv. să fiți antiindustrialiști. Nu sunteți.

Accentuând teoria statului țărănesc, dv. ați barat drumurile copilului dv. în străduințele lui culturale și v'ați găsi față în față două generații între care se deschide o prăpastie.

Concepția normală nu poate să fie decât un naționalism totalitar care ține toate clasele la olaltă și, într-o perioadă de liniște, se crează statul român, care este pândit de dușmanii din afară și de dușmanii dinăuntru. Lupta de clasă, în asemenea împrejurări este păgubitoare, este în contra interesului statului român. D-voastră sunteți răspunzători pentru acest trecut, al urei declanșate într-o vreme, când avem nevoie de repaus pentru muncă. D-voastră cred că pe viitor va trebui să vă potoliți această linie de agitație, pe care ați inaugurat-o. Dacă nu o veți face dv. se va însărcina viața politică ea însăși să vă dea răspunsul.

Sufletul poporului nostru simte astăzi — a plătit-o scump, ca să ajungă la această învățătură — simte că el este o entitate organică în care nu se încadrează streinii și simte nedreptatea provocată de către această invazie de streini. Iar pe de altă parte sufletul românesc simte diferențierea de religie.

Nu mai există altă evanghelie pe pământul românesc decât evanghelia credinței naționale! Cine se va împotrivi ei, are să fie măturat!

Discursul replică al dlui Petre Andrei

D-l Goga și-a îngăduit să discute într'un mod cam pretențios crezul și programul partidului național-țărănesc, și pentru că l-a deformat, privindu-l prin prisma fanteziei sale poetice și a unei documentări absolut eronate, ne simțim datori să dăm răspuns, pentru a pune lucrurile la punct.

Trebuie să constatăm însă cu mâhnire că țărâni-mea noastră a rămas mai mult subiect de inspirație poetică și literară și uneori de compătimire, dar nu a constituit obiect de preocupare constantă, de preocupare de căpetenie a claselor dirigente, așa cum susține d. Goga. Și am rămas surprins cu atât mai mult, cu cât d-sa invocă, în sprijinul tezei pe care o susține, una dintre lucrările d-lui profesor Cuza: „Țărâni și clasele dirigente“.

Am avut curiozitatea să consult lucrarea din nou și fiecare dintre cei cari au citit-o cu atențiune, își amintesc desigur acuzațiunea pe care o aducea d. Cuza acum 40 de ani, claselor dirigente, că nu s'au preocupat de țărâni propriu zis. Simpatia aceasta

poetică, care s'a iradiat asupra partidelor politice și asupra claselor dirigente, cum afirma d. Goga cu atâta pasiune, este desmintită în mod formal și categoric de d. Cuza, prin următoarele cuvinte: Din când în când i se arunca câte o fărâmitură dela masa claselor dirigente, ca să-i astupe gura.

Nu era îngăduit, ca d-sa să nu cunoască lucrarea lui Rosetti: „*Stăpâni, țărâni și pământ*“, și trebuia să-i sune în minte și în suflet cuvintele atât de dureroase, pe cari le spune acest adânc cunoscător și adânc cercetător al situației proprietății rurale și a țărânilor, când spune textual: „Țărâni lucrează un pământ care nu este al lor. În fiecare brazdă din urma plugului, în fiecare sământă, pe care o vără în acest pământ, ei îngroapă un blestem în contra conducătorilor, cari nu au nici măcar milă de ei“.

Dar dacă ar fi justă observația dlui Goga, atunci cum s'ar explica, domnilor numeroasele răscoale țărănești, începând cu aceea dela 1879, care a sfârșit cu legea însurătorilor, continuând cu aceea dela 1889, și culminând cu 1907, când s'au împușcat 11.000 de țărâni?

Dar mă mir că nu a rămas în sufletul poetic al d-lui Goga articolul d-lui Iorga, cu privire la răscoalele țărănești din 1907: „Dumnezeu să-i ierte pe cei primi 7 țărâni împușcați“, — fiindcă atunci nu ar fi putut vorbi cum a vorbit d. Goga, și nu era permis aceluia care a cântat el ura de clasă, aceluia, care ne-a învățat să citim: „Clăcașii“ (aplaude furtunoase pe băncile partidului național-țărănesc), să învățăm pe rost, în școală:

„Să nu dea Dumnezeu cel sfânt
Să vrăm noi sânge, nu pământ!“

Nu era permis feciorului preotului din Rășinari să vină aici, în incintă, și să facă apologia „bieților boeri, cu coatele tocite și hainele lustruite“.

Dar, în afară de aceasta, mă întreb: oare conștiința născândă în țărâni, de drepturile ei, conștiința care devine mai amenințătoare. — nu se mai mulțumește numai cu mila fărâmiturilor, care cad dela banchetele clasei dirigente, aceasta nu a contribuit cu nimic la cucerirea drepturilor și la marile reforme, cari s'au înfăptuit?

Spuneam că începuturile de dezvoltare a acestei conștiințe în țărâni, acestea au creat țărânișmul politic; dela forma sa inițială de dezvoltare...

Este adevărat, d-lor, că în teoria marxistă se urmărește lupta dintre clase, pentruca, prin distrugerea claselor, să se poată realiza acel „Klassenlose Staat“, acel stat în care nu mai există clase, fiindcă scopul final este egalitatea tuturor, comunismul.

Se înțelege că dacă noi am fi avut această concepțiune era îndreptățit d. Goga să ne combată, vehement, dar să aducă argumente; am avut însă impresia că nici concepția marxistă n'a cunoscut-o deplin și destul de clar d. Goga, și că n'a cunoscut nici concepția noastră în privința luptei de clasă.

Domnilor deputați, pentru noi clasele sociale reprezintă funcțiuni necesare în stat; fiecare clasă își are rostul ei și în viață, în toate domeniile de activi-

tate, nu se poate face o erarhizare de valori, o selecțiune, decât prin luptă.

Amintiți-vă dv. — și fac apel la atâți intelectuali distinși de aci din Cameră — vechii greci, înțelepții greci, care susțineau că, lupta este tatăl progresului. Da, d-ilor, între clasele din acelaș stat, în lăuntru aceleiași societăți, se dă o luptă, dar nu este o luptă de distrugere, ci o luptă de întrecere, și cel mai tare învinge.

Mai era nevoie să reamintesc d-lui Goga adevăruri banale? Revoluția franceză n'a fost mișcarea burgheziei, care era conștientă de forța ei, în contra monopolului drepturilor pe care le deținea feudalitatea franceză? Dar, la noi în țară, — și aici voi face apel tot la d. profesor Cuza, care arată undeva acest lucru, ca să vedeți cât de bine este înțeles de d. Goga d. Cuza. La noi în țară, partidele politice din trecut n'au reprezentat ele clase? Și n'au reprezentat, în statul nou legal, pe care l-au construit, interesele acestor clase?

Domnul Cuza, în lucrarea sa „Țăranii și clasele dirigente“, — nenorocită inspirație a avut d. Octavian Goga, când a citat ieri această carte, documentându-și atitudinea d-sale pe baza ei, — spunea lucrul următor: atașamentul de clasă a făcut pe oamenii politici din partidele din trecut să-și îngăduie liberalității față de țărănime.

Statul țărănesc va fi un stat totalitar

Dar și noi reprezentăm o clasă. Diferența însă între noi și partidele acestea, care au reprezentat toate celelalte clase, este însă următoarea: ele au reprezentat interesele unor clase mici și suprapuse, pe când noi reprezentăm interesele unei clase care se confundă cu națiunea însăși.

Noi reprezentăm interesele țărânimii, care și reclamă drepturile ei.

Noi reprezentăm interesele țărânimii, care vrea să-și pună în valoare funcția pe care o exercită în stat.

Dacă este vorba de stat totalitar, care îi este atât de drag, d-lui Goga, atunci statul țărănesc este un stat cu adevărat totalitar.

Și voi explica de ce:

Domnul Goga are ciudate informații și un curios mod de documentare. L-am ascultat ieri, vă mărturisese, cu strângere de inimă, pentru că eu am respect pentru intelectualitate, și mă doare atunci când o văd scoborându-se sub nivelul la care eram obișnuiți să mă aștept s'o văd.

Domnul Goga interpreta statul țărănesc în două vorbe. Spunea d-sa — și sunt obligat să-l cred pe cuvânt, invocând mărturia unui mort, și aceasta nu se mai poate controla, o informație dela Stambolinsky —: stat țărănesc înseamnă lupta satelor contra orașelor, și dv. acest lucru îl predicați.

Dacă d. Goga înțelege prin orașe stâlpii de cafele, localurile de petreceri, atmosfera de intrigă și de afaceri, atunci, da, suntem în contra acestor orașe.

Spunem sus și tare.

Lupta satelor contra orașelor?

Profundă eroare în concepția d-lui Goga, în mo-

dul d-sale de a înțelege statul țărănesc. Suntem țara contrastelor celor mai isbitoare și mai dureroase.

Sus, intelectualitate rafinată, uneori prea rafinată, jos, la sate, întuneric și viață aproape de animalitate.

Somajul intelectual, într-o țară cu atâția analfabeți, mizerie neagră, alături de luxul cel mai destrăbălat și revoltător.

Și atunci, proclamarea primatului țărânimii, proclamarea înfăietății griji, de a ridica această țărânimie, prin orice mijloc, prin activitate politică și economică, înseamnă lupta satelor contra orașelor?

Știm, domnilor, că d. Goga are adâncă admirațiune și pentru Mussolini și pentru Hitler, și acceptă desigur — nu se poate discuta — proclamarea primatului muncii și a primatului producătorilor, pe care și Mussolini și — coincidentele — Lenin a susținut-o, acceptă aceasta, iar ciudat, nu-i convine proclamarea primatului țărânimii, care în fond este primatul muncii, primatul producțiunii.

D-ilor deputați, a doua interpretare a Statului țărănesc, dată ieri de d. Goga, în discursul d-sale, erau d-voastră, național-țărăniștii, înțelegeți coborârea orașelor la nivelul satelor, sau, cum spunea d-sa textual: „Definitivarea și generalizarea stării actuale a țărânimii“.

D-ilor, iarăși, sunt silit să constat că este o profundă eroare de înțelegere din partea d-lui Goga.

Se vorbește atâta de caracterul civilizației noastre și s'au ridicat glăsuri autorizate. Voi spune în primul rând accentul pe glasul profesorului Iorga, care spunea: „Avem o civilizație de împrumut; să ne creem o civilizație nouă cu specificul ei național“.

De asemenea, ca să nu mă adresez decât la opoziție, d. prof. Cuza scrie în „Naționalitatea în artă“: „Și atunci, cum vrei dv. să creai valorile culturale, pe care să se imprime pecetia specificului național, dacă izvorul lui însuși este înăbușit, dacă nu li se dă nici un ajutor, valori pentru a-și desvolta toată forța lor creatoare?“

Nu coborârea orașelor spre sate, ci ridicarea satelor, cât mai mult posibil, spre nivelul orașelor, — d-lui Goga nu-i era îngăduit să nu cunoască această concepție, exprimată așa de clar și de plastic de președintele partidului nostru, în cuvântările sale dela Câmpulung și dela Eforie.

D. Mihalache spunea atunci, exprimându-se asupra raportului dintre sate și orașe: „Dacă bogăția curge dela sat în spre oraș, lumina creatoare vine dela oraș spre sat“. Este destul de clar. Numai o minte obtuză, cum nu este a d-lui Goga, sau o rea credință, cum este în d. Goga, numai aceea nu putea înțelege care este raportul dintre sate și orașe, așa cum îl concepe programul nostru.

Domnilor, țărănismul este pentru noi un punct de plecare. El trebuie să fie așa, și pe baza lui să se construiască noul Stat național.

Prin urmare, nu ură de clasă, dar nici ură de rasă.

Am spus, și repet, domnilor: nu ură de clasă, dar nici ură de rasă.

Eu nu pricep cum un partid, care se întitulează național-creștin, și care pune la baza programului său instinctul religios, — eu aș spune sentimentul religios, fiindcă nu este vorba de instinct dacă ar fi aici d. Goga mi-ar permite să-i dau o recomandare de lectură, fiindcă și dumnealui își permitea, cu atâtă libertate, să citească pe Strauss, și ar vedea că nu este vorba de instinct, ci poate de sentiment — să întemeze baza sentimentului religios creștin, a creștinismului, care proclamă iubirea de oameni, ura, și să propage ura distrugătoare și ucigașe, — nu înțeleg acest lucru.

Punerea elementului românesc în valoare, în o astfel de situațiune economică și culturală, ca să reziste concurenței oricui, înlăturarea tuturor piedicilor și greutăților, cari au atârnat greu de piciorul elementului românesc, acesta este naționalismul nostru, nu un naționalism de distrugere și de demagogie, pentru captare de voturi, ci un naționalism creator.

Am citat atât de des astăzi pe d. profesor Cuza, care a simțit situația; nu i-am văzut însă nici odată soluția — pentru aceasta noi am fost totdeauna în divergență cu d-sa, — n'am văzut soluția pozitivă și creatoare.

Nu este de ajuns să predici uciderea sau distrugerea jidanilor; ci trebuie să arăți ce pui în loc, cum pui în loc și cum creezi statul nou. Aceasta, cu regret, nu le-am văzut până acum.

Statul național trebuie să fie grija noastră a tuturor.

Fiecare națiune un stat, fiecare stat o națiune, — se pare că este crezut veacului în care trăim. Toleranța criminală a străinilor care au lovit și slăbit statul românesc, trebuie să înceteze, s'punea ieri domnul Goga.

Da, suntem de acord. Mi-ași permite însă să-i pun d-lui Goga o întrebare, însă îmi pare rău că nu este aici: de ce d-sa care a guvernat de două ori, și a deținut posturi de răspundere, fiind și ministru de interne, a admis mai departe această toleranță criminală? A avut puterea și nu a făcut nimic.

Am în fața mea interviewul d-lui Vaida-Voevod din 23 Mai 1927, în care constată lucruri dureroase.

Iată numai câteva pasagii:

„Ceeace se întâmplă este însă rezultatul unui copil din flori, născut dintr'o fantezie de poet cu o mentalitate cazonă. Spre a putea dobândi cota de partid majoritar, guvernul — este vorba de guvernul d-lui general Averescu, în care d. Goga era ministru de interne — a încheiat pact cu naționalitățile minoritare, cu germanii din întreaga țară și cu șvabii din Banat, cu cei din Basarabia, Magyar Párt-ul, condus de magnații reacționari și iredențiști, cât și cu evreii ardeleni“.

Mai departe:

„In județele cu minorități considerabile maghiare, ori germane, Magyar Párt-ul și Deutschvolksgemeinschaft se bucură de libertate nelimitată. In același timp, organizațiile și candidații partidului nostru, sunt împiedecați de a lua contact cu masa electorală“.

Mai departe:

„In timp ce contele Teleky și Bernády, favorizați

pe toată linia, se pot organiza, pot ține întruniri, pot cultiva conștiința maghiară. Pe ei nu-i deranjează jandarmul român. Ei apar, țin aceluși Magyar Pártul privilegiat, nu partidului mocanilor valahi“.

Mai departe:

„De cât să tot schimb la partide, mai bine pentru totdeauna mă voi boteza în legea calvinească, îmi voi maghiariza și numele, doar, doar îmi face grația contele Bethlen să mă înscrie în Magyar Pártul.“

Ministru de interne român va încheia atunci și cu mine pact în seris, iscălit în regulă, jandarmul român mă vă servi, și nu voi mai fi un biet valah murdar în România Mare.

Dar, d-lor, mai departe, tot d. dr. Alexandru Vaida-Voevod, în ședința Camerei din 3 Iulie 1926, spunea următoarele: (citese textual din Monitorul Oficial, debaterile parlamentare, pagina 296):

„S'a reconstituit în Ardeal, grație d-lui Goga, „Unio trium Nationum“, adică Ungurii, Sașii și Secuții, și al patrului, colac pestepupăză, evreii, contra Românilor“.

D-lor, vorbea ieri d. Goga de luptele care s'au dus în Ardeal, când stau față în față Români cu Ungurii, două rase, care nu se sufereau, care nu se înțelegeau, fiecare vrând să afirme drepturile ei, — noi Români drepturile legitime ale noastre, ei drepturile de uzurpatori. Vorbea de acest lucru, și cât de dureros m'a impresionat pe mine când, răscolind Monitorul Oficial, citesc la pagina No. 297 în aceeași ședință dela 3 Iulie 1926, ce spunea d. dr. Alexandru Vaida-Voevod atunci despre d. Goga, de această luptă necilintită între două rase, din care una trebuie să moară. Spunea atunci, textual d. Vaida:

„D. Goga a fost acela care în comitetul nostru național a propus, în anul 1913, să intrăm în negociere cu contele Tisza.“

Domnilor, fiindcă dv. vorbiți de estetică și de eleganță, iată vă satisfac și această dorință, și voi vorbi de estetică. In estetică, este discuțiune dacă un actor pe scenă simțea emoțiunile personajului pe care îl infățișează publicului. Din anchetele făcute, din memoriile actorilor, din răspunsurile artiștilor, s'a constatat că, în genere, actorii mari nu simț durerea pe care o infățișează publicului, — altfel s'ar emoționa și n'ar mai putea juca. D. Goga este un mare artist pe scenă, și, atunci, îngăduiți-mi să-l pun în seria lui Talma, marele actor francez, domnule Robu. (Ilaritate).

Desigur, domnilor, oamenii se schimbă deseori, și la omul politic se constată de multe ori un fel de amnezie: uită imediat lucrurile cari nu-i convin. Insuși d. Goga a recunoscut, în ședința de ieri, că s'a mai schimbat. Nu ne-a dat nici o justificare. I-ași putea servi d-lui Goga o justificare, recomandându-i să recitească, dacă a citit, să citească, dacă nu a citit, pe Ernest Renan, în „L'avenir de la science“, și ar fi văzut acolo justificarea aceluia, care trece prin toate partidele, fiindcă Renan spune că numai proștii nu se schimbă, și cel mai bun mijloc de a rămâne consecvent, rigid, întotdeauna, este de a nu gândi. Adăugăm însă cu o singură condiție, să nu schimbi prea

des, pentru că atunci această variațiune de idei și de credințe, pe care le îmbrățișezi și le părăsești, apar ca niște schisme unite, ca niște măști de ocazie, pe care le îmbraci atunci când interesul personal cere.

Dar, domnilor, domnul Goga, simțind șubrezenia atitudinii sale față de programul partidului nostru și de concepția țărănismului, a căutat să deplaseze discuția, atacând pe exponenții partidului nostru.

Oare tocmai d. Goga era cel mai indicat să măsoare capacitatea, inteligența și pregătirea cuiva, cu titluri și cu diplome oficiale?

Oare Hitler, Macdonald, au posedat titluri universitare? Și doar pentru Hitler, domnul Goga, care are afinități sufletești cu el, nu a găsit nici un cuvânt de reprobare. Zugravul acesta de firme, care conduce astăzi Germania, este obiectul de admirație al domnului Goga și în țară, totuși d-sa se gândește, să măsoare cu diplomele altora capacitatea exponenților partidului nostru.

Dar, domnilor, mai departe, domnul Goga a vorbit de parveniți, în legătură cu ideea de ciocoi, și a spus: parveniți sunt cei cari ridicați de jos, se duc în străinătate și privesc cu ochi mari toate lucrurile, lăsând să se înțeleagă că poate nici nu le pricep. Parveniți sunt cei cari, ridicându-se de jos, n'au uitat pe cei cari i-au lăsat în urmă, — parveniți sunt aceștia sau cei cari sunt niște desrădăcinați, cari au rupt toate legăturile cu clasa din care au făcut parte, și cari, mai târziu, profitând de atmosfera parfumată a Bucureștilor, de bogățiile care se revărsau, nu s'au mai gândit la urmă.

Domnilor, nu înțelege d. Goga, feciorul preotului din Rășinari, nepotul țărănilor, că încercările de ieri au constituit o biciuire a țărănimii însăși, atacând pe exponentul cel mai luminat al țărănimii, care a păstrat legătura cu cei din mijlocul căruia s'a ridicat? Sau domnul Goga contestă astăzi țărănimii dreptul de a-și trimite pe exponenții ei cei mai luminați, în conducere?

Iubește domnul Goga țărănimea, încât dorește totul pentru ea, dar fără nici unul dintre ei?

Nu știu dacă ocupațiunile d-lui Goga i-au permis să citească pe Eduard Berth: *Les méfaits des intellectuels*, fiindcă m'a impresionat dureros: intelectualii cari nu sunt legați de nici o clasă, trec din clasă în clasă și devin avocații fiecăreia pe rând. Așa prezintă el pe așa zișii intelectuali.

Ce, îl supără pe d. Goga, existența aci în țară a unui exponent al țărănimii?

Nu cumva vede d-sa în ei semnul de amenințare al aceluia pe cari îi reprezintă și îi iubește?

Domnilor deputați, d. Ion Mihalache, președintele partidului nostru, a urmat în totdeauna o linie dreaptă și a avut o singură credință.

D. Goga a ridiculizat albul cămășii, și nu a înțeles că este puritatea sufletească. Ce, îi place mai bine lucrurile cari se fac în umbră, și sunt murdare? Eu știu că zăpada albă orbește ochii bolnavi.

D. Mihalache a mers în totdeauna pe un drum drept, al unei singure credințe, nu pe cărări întortochiate.

Nu a urcat scările de serviciu, și nu a bătut la ușile din dos ale potentatilor de pe vremuri. Cercetați viața domnului Ioan Mihalache. Nu vă sfătuesc însă să cercetați viața tuturor dela dv.

Citind pe Eduard Berth, mi-am dat seama de nelegiuirile așa zise ale intelectualilor când nu au o credință care să-i împingă spre un ideal, și când ridiculizează credința altora.

Domnul Goga era supărat ieri, și nu mi-a permis o întrerupere, pentru motivul că l-ași fi insultat în adunarea dela Bârlad.

Pentru a încheia, țin să restabilesc un adevăr. Nu intră în obiceiul meu să insult, și nu l-am insultat pe d. Goga.

Știți ce am spus la Bârlad? Repet în fața Camerei, Insușindu-mi o figură a nu știu cărui om politic francez, am spus adaptând-o pentru domnul Goga, că d-sa este ca o efemeră, care moare seara, pentru a renaște dimineața, însă totdeauna în altă formă de existență decât înainte.

Lipsindu-i continuitatea și credința, d-sa așteaptă un miracol — puterea — întocmai cum jucătorul la loterie așteaptă să-i iasă lozul la sorț. Dar este întâmplare, este risc, și de cele mai multe ori este deziluzie.

I-am spus această domnului Goga, fără a-l insulta. Și cred în cele ce am spus atunci.

Retragerea președintelui Masaryk

Îmbătrânit de vreme și de îndelungate osteneli, marele Președinte al Statului cehoslovac, Masaryk, s'a retras dela cârma țării pe care el o făurise. Intre timp locul lui a fost ocupat de tovarășul cel mai apropiat al președintelui liberator, Beneš. Prin această trecere a puterii Cehoslovacia își păstrează echilibrul social și politic la realizarea căruia a ostenit cu răvnă marele cârmuitor, care, prin hotărârea lui s'a dat la o parte.

Poate, Masaryk este cel mai desăvârșit om de Stat, pe care îl au popoarele vremurilor noastre. Pornit din gloata celor umili, cu hărnicia și inteligența sa a răsit până la treapta înaltă a profesoratului universitar, pe care l-a onorat cu mintea lui cuprinzătoare, cu statornicul său atașament la ideile centrale, cari alcătuiesc patrimoniul sacru al lumii culte și civilizate.

Fenomenul politic l-a privit și l-a scrutat în funcție de primatul câtorva idei mari: libertate, democrație, dreptate, muncă. A spus adevăruri crude neamului său, care, cu prilejul unei controverse privind istoria, l-a numit pe Masaryk trădător; vremea însă a dat dreptate „trădătorului“.

În scrisoarea prin care Masaryk își dă demisia dela președinția republicii, spune între altele: „să nu uitați niciodată în cârmuirea treburilor Statului, că Statele se mențin prin aceleași idealuri din cari s'au născut“. Statul cehoslovac s'a născut acum aproape 20 de ani din afirmarea ideii libertății, a democrației, a dreptății istorice și sociale. Cu toate abaterile dela aceste idei, cari s'au adâncit în ultimă vreme în unele State din Europa, Masaryk a menținut țara lui pe linia adevărilor mari din cari ea a luat ființă. Constatăm,

cu prisosință, că Masaryk a gândit și a făptuit bine; în viitorul apropiat confirmarea aceasta va fi și mai evidentă.

Cehoslovacia este un Stat respectat. Echilibrul constant al politicii sale interne și externe rezultă din respectarea strictă a acelor idei pe care le-a propovăduit zi de zi poporului său marele ziditor și conducător. Celelalte țări să ia aminte. Și mai ales acele țări cari au viață și structură asemănătoare cu ale Cehoslovaciei. Și noi suntem printre acestea. Sfaturile înțeleptului Masaryk servese ca îndreptar și pentru alte națiuni.

Romancierul Liviu Rebreanu

Liviu Rebreanu a mplinit 50 de ani de viață, dintre cari mulți de intensă și înaltă activitate scriitoricească. Rebreanu este încă una din marile contribuțiuni ale Ardealului la patrimoniul spiritual al neamului românesc.

Văzând lumina zilei în ținutul Năsăudului, acolo unde sunt țărani frumoși și mândri, Rebreanu s'a îndreptat de timpuriu spre țara liberă în simțirea și suflulul căreia și-a găsit locul și și-a croit drumul său. Dar Rebreanu a adus cu sine imagini și fioruri, amintiri și revolte din lumea asuprită a Ardealului și din toate acestea a urzit serisul său viguros și inspirat prin care s'a așezat în fruntea romancierilor români contemporani.

Rebreanu, cu prilejul sărbătoririi lui a tălmăcit gazetarilor tehnica pe care o folosește în atelierul lui, precum și esența isvoarelor sale de inspirație. A fost firesc ca el să fie întrebat dacă în depănarea gândurilor sale scrise are preocupări cu caracter social sau pretuște numai criteriul pur al creației artistice și literare; și a fost tot atât de firesc ca romancierul să nege existența unor astfel de preocupări. De bună seamă, scriitorul a rostit adevărul. Dar aci, pe noi ne mai interesează și alteceva.

Controversa între creațiunea artei pentru artă și aceia a artei cu tendință, între literatura ca instrument al exprimării inspirate și literatură aservită unor revendicări și nizuinți sociale sau de altfel, este veche și nu ne gândim să o reluăm acum. Doar am vrea să subliniem aportul romancierului Rebreanu la tălmăcirea unor momente istorice și sociale din viața neamului nostru, tălmăcire care a pătruns dincolo de hotarele ajunse de sociologi sau istorici.

Am citit pe *Ion, Pădurea spânzuraților, Răscoala* și alte romane ale lui Rebreanu. În toate, romancierul ni-se destăinuște ca un profund cunoscător al componentelor sufletului țărănesc de dincoace și de dincolo de Carpați. În fel de fel de împrejurări romancierul a pătruns în cele mai obscure unghere ale simțirii și gândirii omului dela țară. Satul cuprinde, pe o scară redusă, lumea toată, cu durerile și bucuriile ei, stări de revoltă și duioșie, de dragoste și de ură, doruri de viață și implorări pentru curmarea ei. Complexitatea simțirii acestei lumi a fost înțeleasă, pe deplin, de romancierul Rebreanu, înfățișându-ne-o cu îndemănările unui mare maestru al serisului. Unele din romanele lui Rebreanu ne dau mai mult decât toate tratatele

greoaie de sociologie, cheia deslegării tainelor și originii revoltelor populare, a rezistenței și reacțiunilor în fața contropirilor și asupririlor, ne înlesnește înțelegerea împletirilor religiozității cu superstiția, a sentimentului altruist cu setea de represiune violentă, a cinstirii celor puternici și a lovirii în ei atunci când nedreptatea curge valuri pe seama oamenilor legați de pământ.

Pentru toate aceste pricini și pentru altele pe cari le va reține istoria noastră literară, am crestat aci, pe răbojul însemnărilor noastre lumare, numele și opera puternicului romancier: Liviu Rebreanu.

Politica față de minorități

La 13 Decembrie d-l A. C. Cuza vorbind în Cameră și despre minorități, a spus că acestea trebuiesc izolate în viața Statului.

D-l Ion Mihalache, președintele partidului național-țărănesc, l-a întrerupt, zicând:

— D-le profesor Cuza, am aci cifrele recensământului dela 1930: 13 milioane români, aproape 5 milioane minorități, între cari 767 mii evrei.

Vă întreb pe d-voastră, ca profesor, fiindcă vreau să nvăț: Este mai românească politica aceasta de blocare a celor 5 milioane minoritari într'o singură forță, împotriva celor 13 milioane de români, împărțiți în 16 partide politice? Sau este mai bine ca pe bază de programe politice și sociale să divizăm grupul de 5 milioane minoritari între partidele românești?

D-l Cuza a lăsat, de-atunci, întrebare fără răspuns.

Elitele și masele populare în discursul dlui Aznavorian

D-l Aznavorian aparține generației tinere a partidului liberal și este considerat printre fruntașii acestei generații. Ca raportor la mesaj, a ținut în Cameră, la 15 Decembrie, un discurs în care a spus și multe lucruri frumoase și interesante, mai ales în legătură cu misiunea tineretei generației. Acolo unde opiniile d-sale nu pot rămâne necriticate este când vorbește despre democrație, mase și elitele sociale.

D-sa spune:"Circulă curent în presă: democrația este regimul libertăților individuale. Nu este adevărat; nu acesta este esențialul regimului democratic". Și d-l Aznavorian, pentru a-l crede că rosteste adevărul, ne trimite la cartea lui Kelsen.

Aparent, d-l Azn ar rosti adevărul. Dar libertate nu înseamnă anarhie. Și apoi, dacă ar fi cazul, și restrângerea libertăților individuale să rezulte tot din voința expresă a indivizilor organizați. Acest fel de a înțelege libertatea este caracteristic acelor cari nu cred în libertate, dar nu îndrănesc, pentru a nu-și păgubi „cariera” politică să o mărturisească respicat. Ceiace spune d-sa este teoria înmănușată în vorbe de împrumut, a stării de asediu și a cenzurii.

Mai pe urmă, după ce d-sa întrefine adunarea cu banalele teorii asupra elitelor și din cari se poate ușor desprinde prețiozitatea oratorului, continuă:

„Dar eu vă întreb: numai cu electoralul se poate prezenta un partid politic în viața publică, acesta este singurul titlu cu care se poate prezenta un partid politic pentru a revendica dreptul la conducere? Să se exagereze într-atât rolul electoralului încât obținerea numărului să însemne totul, o chestiune de viață și de moarte pentru un partid? Dar ca să obțină acest număr ce trebuie să facă? Trebuie să se accepte toate utopiile masselor populare, care n'au nici măsură, nici proporție în pretențiile lor!”

Acest fel de a vedea și a înțelege lucrurile este deadreptul neghiob. D-l raportor se cuvenea să facă o distincțiune între diversele feluri de popularități. Sunt adevărate constante ale masselor populare pentru anumite curente politice, cari tocmai prin aceasta își dovedesc organicitatea lor. În Franța, de ex., atașamentul tradițional al masselor populare pentru partidele de stânga este o scădere a politicii franceze? Nu îndreptățește acest atașament practicarea unei politici democratice în Franța? La noi, am avut popularitatea spulberată repede a partidului d-lui Averescu; ea nu mai este pentru că nu era rezultanta unor necesități și revendicări organice ale societății românești. Partidul național-tărănesc, dela pășirea lui în arena politică a țării întregite, are masele alături de el și aceasta pentru că lupta și existența lui este o necesitate de mână întâi a politicii României contemporane.

Era firesc ca d-l Azn. după banalitățile privitoare la elite să înșire aberațiunile privitoare la „utopiile masselor populare”, cari — spune tot d-lui — „N'au nici măsură, nici proporție în pretențiile lor”. Lipsa de măsură și de proporție noi o constatăm, mai ales, la așa zisele elite, la acea intelectualitate burgheză de toate vârstele și mai ales tânără, care huzurește — fără extraordinare merite — în această țară alcătuită și susținută de masele populare utopice — țărani și proletari, — la care privește atât de sus spiculuitul domn Aznavorian, caré, poate nici nu prea are cum să le înțeleagă. образul și interesele mari ale acestei țări pretind ca la conducerea ei să fie numai acei cari își trag existența politică din adevărata constantă a masselor populare.

Seriozitatea afirmărilor d-lui Azn se poate desprinde și din această întrebare: „De ce ați botezat viitorul Stat, Stat țărănesc, când și Statul de mâine va fi același cu statul de astăzi?” Veți putea spune: „Când vom veni la putere, toți prefectii, toți primarii vor fi țărani. Asta înțeleg să o spuneți”. D-l Petre Andrei a răspuns prompt acestei judecăți simpliste: „D-le raportor, pentru talentul d-tale nu face cinste această argumentare”.

Raportorul mesajului nu pricepe nimic din ceia ce sunt marile realități și adevăruri ale Statului românesc de astăzi. Substituie debaterii acestor realități inoportuna și perimată teorie a elitelor, par'că democrația ar exclude elitele și par'că masele n'ar avea încredere în adevăratele elite. Masele vor însă să vadă aceste elite preocupându-se și de nevoile ei, să nu le privească de sus și să nu-i discute nevoile pe temelii unor superficiale informațiuni livrești. De ostenelele d-lui Aznavorian pe seama acestor mase nu s'a prea auzit nimic. Deci mai multă cuviință și mai mult bun simț ar fi fost la locul lor.

Scade vitalitatea poporului nostru

În Buletinul demografic al României, apărut recent, se publică o serie de cifre alarmante.

Statistica natalității, comparativ, pe anii 1932 și 1935, arată o scădere accentuată a prolificității poporului român.

Însă un lucru mai îngrijorător: de unde până acum vitalitatea era mult mai accentuată la sate decât la orașe, astăzi patalitatea este, tocmai la sate, în mare scădere.

Acest proces de epuizare a capitalului uman este caracterizat și prin sporirea procentuală a mortalității.

Situația aceasta dovedește sleirea forțelor fizice ale țărănimii, — probabil din pricina vieții primitive și a deficitului de alimentație. Și probabil, deasemenea, din pricina consumului de alcool.

Trebuie luate numaidecât măsuri de îndreptare. Acei cari nu împăratăseseră necesitatea inaugurării unei politici de ridicare urgentă și pe toate tărâmurile a păturii țărănești să deschidă bine ochii. Țărăimea trebuie să fie obiectul unor preocupări și soluțiuni vaste și radicale, angajând toată forța Statului în această mare acțiune.

Frontul studențesc democrat

La 13 Dec. studenții aderenți ai „Frontului democrației” s'au întrunit în număr mare la clubul partidului naț.-țăr. din Cluj.

Studenții au afirmat interesul lor pentru revendicările în legătură cu ucenicia lor, atașamentul pentru democrație și hotărârea de o luptă împotriva obscurantismului huliganic și diversionist.

Iată moțiunea pe care studenții democrați au votat-o în acea adunare:

MOTIUNEA

„Studențimea democratică dela Universitatea din Cluj, dela Academia comercială și dela Academia de agricultură compusă din studențimea independentă și din studenții tineretelor partidelor democratice, intrându-se în această constatare largă și analizând situația tuturor studenților din restul țării constată următoarele:

1. — Studențimea în acest an își vede mai mult înrăutățită situația ei și posibilitățile de studii devin aproape iluzorii. Înrăutățirea situației materiale datorită cumplitei crize prin care populația țării noastre trece, scumpetea excesivă și foametea care bâtuie țara, dar mai ales în anumite regiuni, cum este Basarabia, au redus mai mult încă sprijinul financiar pe care îl primeau dela părinți;

2. — Pe de altă parte unele elici străine de interesele studențești și dirijate ideologic și tactic de oameni interesați, străini vieții studențești, s'au organizat în bande teroriste și ridică prin demagogie deșănțată o parte din studențime contra altora. În felul acesta încearcă să spargă unitatea noastră de care avem atâtă nevoie și se dădeau la vandalisme, ca cele petrecute la baroul de Ilfov;

3. — Această situație a impus formarea unui larg „front studențesc democrat”, compus din studenții independenți și din studenții diferitelor partide politice democratice. Ei au înțeles că în universitate numai o politică se poate duce și aceasta este politica de revendicări studențești și de întronare a unei vieți studențești democratice, o politică pentru ridicarea nivelului cultural al studențimii și pentru democratizarea culturii, care începe să se transforme dintr'o adâncă necesitate națională într'un lux. De aceea își propune să lupte: a) împotriva mișcărilor reacționare și diversioniste din universitate; b) împotriva turburărilor diversioniste care aduc numai rău studențimii; c) pentru obținerea revendicărilor profesionale studențești; d)

pentru înstaurarea unei vieți studentești democratice și contra limitării numărului de studenți; e) pentru o apropiere și colaborare cât mai strânsă între profesori și studenți; f) pentru ridicarea nivelului cultural al studențimii.

4. — Face un călduros apel către întreaga studenție din Cluj să analizeze obiectiv situația lor și să se alăture „Frontului studentesc democrat” pentru făurirea unității democratice, care va duce la făurirea celor de mai sus;

5. — Apelează deasemenea și pe această cale la profesorii lor pentru ca împreună cu studenții să lucreze la ridicarea prestigiului cultural al universității;

6. — Frontul studentesc democrat își propune organizarea unei mari adunări studentești pentru primele zile după vacanța Crăciunului”.

Orientarea generației tinere ardeleni

Solicitat de ziarul „Adevărul” d-l Prof. V. Jinga a dat un interview, privitor la orientarea tinerei generații din Ardeal, din care desprindem câteva crâmpeie:

„Nu putem constata la tineretul ardelean îmbinarea fiorului unei credințe cu steaua călăuzitoare, a unei idei. Grăbiți în a critica trecutul și pe oamenii lui, tineretul nu înfățișează încă, în viața publică, o tablă de valori necontestate. Fiind de esența politicului manifestarea în grupări, nu putem generaliza pasiunea înaltă, gândirea limpede și valoarea necontestată a unor tineri cari n'au reușit să facă școală.

„Gândirea politică europeană pune la îndemâna tineretului ardelean o serie întreagă de doctrine și strategii politice. Fără multă osteneală el poate alege. Și se pare că unii tineri au preferat această cale comodă, care i-a dus spre spectaculosul rasism german sau spre grandilocventul patriotism fascist.

„Nu sunt mulți cei cari înselează revendicări reacționare, doresc dictatură. Simplismul acestora este ușor de descoperit îndată ce sunt întrebați asupra unui program, asupra unor obiective precise și asupra oamenilor excepționali chemați a le realiza. Ce spectacol trist pledoaria pe care o fac băieții de țărani, foști iobagi, trimiși la carte, pentru dictatură, sugrumarea libertăților, împotriva democrației. Mângăierea ne vine însă repede: acest tineret nu este nici cel mai bun la carte, nici cel mai harnic și nici cel mai omenos.

„Tineretul de valoare, am putea spune elita tineretului, nu primește nimic din afară fără a supune unui examen critic minuțios. Critica se brodează pe o canava de simțire onestă și idealistă, de atașament sincer față de mulțimea cea mare din mijlocul căreia s'a desprins. Profetii de dincolo de hotarele țării văd problemele ceasului de față prin prisma pasiunilor elementare cari dorm în fiecare om și pe cari nenorocirea este totdeauna gata să

le brezească. Dictaturile sunt regimuri politice ale țărilor învinse, nemulțumite sau sperate: Germania trăiește, prin Hitler, psihoza revanșei; Italia se consideră diminuată prin rezultatele războiului; Turcia, cu Atatürk, prohodeste trecutul; Portugalia convulsianilor revoluționare cronice și-a pus soarta în mâinile lui Salazar; Alexandru al Jugoslaviei credea să curme sfâșierile interne; Lenin a prăbușit lumea veche a Rusiei.

„Dar nu cultura livrescă singură poate face din tânăr un factor de progres, un cetățean. Mai cu seamă în Ardeal. Nouă nu ne lipsește atât de mult zisa clasă de mijloc, care de altfel nici nu se poate forma după sistemul perimat propovăduit de diversele Reuniuni, cât mai ales clasa care să mijlocească legăturile dintrte intelectuali, orașenime și țărănime. După război, intelectuali ardeleni, toți de origine rurală, au format clasa burgheză și intelectuală superioară, îndepărtându-se de sate și de țărani. În Ardeal nu mai are cine să stea de vorbă cu țărani, să-i îndrumeze și să-i însuflețească. Acest gol este chemat să-l umple tineretul. Activitatea cercurilor studentești județene din Ardeal este foarte anemică.

„Marea insuficiență a sufletului tineresc ardelean este lipsa de dragoste și de interes pentru țărănime și problemele ei. Și cel mai mare și mai sfânt ideal al tineretului este ridicarea celor mulți dela sate și orașe. N'avem decât foarte puțini tineri înzestrați cu spirit social. Un egocentrism și un individualism feroce și sterp stăpânesc mîntea și sufletul unei mari părți din tineret. Este cazul de a rosti respicat vorbele înțelepte ale marelui Bărnuțiu: tineretul, ca să nu rătăcească să țină cu poporul. Iubind țărănimea și ostenind pentru ea, tineretul realizează cel mai nobil și cel mai sublim ideal”.

Statul țărănesc și statul liberal

În revista „Parlamentul românesc” din Noembrie, d-l Prof. C. Rădulescu-Motru publică un articol cu titlul de mai sus, din care reproducem aci câteva părți:

Statul țărănesc nu este o concepție de proletar revoluționar, ci o concepție de bun gospodar. Ea nu pregătește instalarea la guvern a unei clase sociale în locul alteia, ci pregătește conducerea armonică a tuturor claselor sociale la conducerea țării prin subordonarea intereselor particulare la interesul cel mare național.

Între statul țărănesc și statul liberal, diferența stă în alegerea normelor de conducere a muncii naționale; elementele din care statul însuși este instituit rămânând pentru a-

mândouă aceleași. Nici statul țărănesc, nici statul liberal n'au în programul lor cucerirea de teritorii, colonizări și dislocări de populație, suprimări ori inovații în tradiția religioasă. Substratul istoric este lăsat să existe mai departe; aceea ce aceste partide politice, prin concepțiile lor de stat, doresc să schimbe, se mărginește la dirijarea acestui substrat, adică la anticipările cu care să preîntâmpine viitorul. Cearta lor vine din alegerea normativului.

Statul liberal — diametral opus statului țărănesc, — are ca o concepție inițială, de bază libertatea individului, care singură poate sta la originea prosperității unui popor. După această concepție „individul trebuie lăsat să lucreze liber, să întreprindă și să se afirme, căci din activitatea lui va rezulta fericirea generală“.

Or, — spune d. Rădulescu-Motru, — acest crez individualist, această concepțiune, în care binele colectivității este subordonat binelui individual și-a trăit traiul timp de mai bine de trei secole. Astăzi în mentalitatea europeană și-a făcut drum un crez nou: este crezul în supremația totalității poporului asupra individului. Statele noi europene de după războiul mondial au toate la baza lor acest crez. Pentru ele, normele de conducere politică trebuie să tindă nu la garantarea dreptului individului pe diferitele țărâmurii de activitate, ci la garantarea dezvoltării totalității poporului după legile firești ale acestei totalizări.

Statul țărănesc, — scrie d-sa, — se deosebește de celelalte state totalitare prin aceea că el pune între normele politice sale, în primul rând primatul intereselor permanente ale populației țărănești.

Normativul statului țărănesc îl constituie așa dar primatul intereselor țărănimii.

Dar acest primat n'a fost el oare recunoscut și de alte concepții politice? Nu găsește țărănimia în statul liberal o ocrotire suficientă? Cine împiedică țărănimia ca să se scuture de sub povara sărăciei și a ignoranței? Legile sunt egale pentru toți. Condițiile de prosperitate sunt egale pentru toți. Statul liberal invită pe toată lumea la îmbogățire și la fericire.

Aceste întrebări le cetim în discuțiile, care se publică în presa noastră. Ele sunt puse mai ales de adeptii statului liberal, cari nu un să adauge că statul liberal a făcut cu puțință, în România, ridicarea atâtor fii de țărani la rangul de mari funcționari, pe lângă că acelaș stat liberal a dat cu dărnicie pământ și vot universal.

Ce mai vor țărani de la stat? Nu au ei o egalitate deplină cu stăpânii boeri de altă dată?

Ce mai vor țărani?

Iată ce vor:

Vor o schimbare de direcție în alegerea normelor după care se pregătește viitorul copiilor lor. Cum s'ar zice în mod popular, vor o schimbare de macaz în conducerea politică. Statul liber l-a pus în condiții egale cu stăpânii lor de altă dată, dar numai înaintea norocului. Dintre ei unul la zece mii poate să devină funcționar, cum poate să devină și milionar cu un bilet cumpărat la loterie. Tot așa unul la zece mii de țărani, poate să devină burghez la oraș sau mare proprietar la țară. Toate sunt posibile pe lumea aceasta, când omul are noroc. Dar politica de stat nu trebuie să fie un prospect de loterie și așa este politica statului liberal: un prospect de loterie“.

D. Rădulescu-Motru își încheie considerațiile d-sale, afirmând că a venit timpul ca statul liberal să-și considere și în România rolul său politic ca sfârșit.

COMITETUL DE REDACȚIE :

AX. S. BANCIU, GH. DRAGOȘ, I. GHEȚIE, V. JINGA,
A. MIHALCA, I. OANCEA, PAVEL PAVEL, A. POPOV,
B. SCHIOPU, C. SUCIU, A. TĂTARU

*

ABONAMENTE 60 LEI ANUAL
DE ONOARE 300 LEI

Redacția și administrația :
Prof. VICTOR JINGA, Calea Mareșal Foch 63, Cluj

Redactor responsabil: Dr. GH. DRAGOȘ

Tip. Națională S. A. Cluj, Str. Regina Maria 36

Anul nou cu noroc și mulți milionari dorește numeroasei sale
clientele

BANCA ILIESCU S.A. CLUJ

colectura oficială a Loteriei de Stat pentru Ardeal și Banat

LOTERIA DE STAT

*Toate dorințele se împlinesc
dacă reînoiți lozul Dvs. la timp
sau cumpărați un loz nou!*

CLASA 3-A

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj
tragere la **15** Ianuarie 1936

11.098 câștiguri în valoare de

Lei 30,755.112

CLASA 4-A

tragere la **15** Febr. 1936

39.025 de câștiguri în
valoare de

**Tragerea
decisivă!**

203,845.025